

Fond za humanitarno pravo

Dosije:
125. motorizovana brigada
Vojske Jugoslavije

Skraćenice korišćene u tekstu

125. mtbr	125. motorizovana brigada Prištinskog korpusa Vojske Jugoslavije
BG	borbena grupa
DTS	diverzantsko-terorističke snage
FHP	Fond za humanitarno pravo
Milošević	Predmet pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju IT-02-54, <i>Tužilac protiv Slobodana Miloševića</i>
Šainović i dr.¹	Predmet pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju IT-05-87, <i>Tužilac protiv Milana Milutinovića, Nikole Šainovića, Dragoljuba Ojdanića, Nebojše Pavkovića, Vladimira Lazarevića i Sretena Lukića</i>
Predmet Čuška	Predmet pred Odeljenjem za ratne zločine Višeg suda u Beogradu K Po2 48/2010, <i>Tužilaštvo za ratne zločine protiv Toplice Miladinovića, Srečka Popovića, Abdulaha Sokića, Slaviše Kastratovića, Bobana Bogičevića, Ranka Momića, Zorana Obradovića, Milojka Nikolića, Siniše Mišića, Dejana Bulatovića</i>
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
MKCK	Međunarodni komitet Crvenog krsta
MKSJ	Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju
NATO	Severnoatlantski savez
OVK	Oslobodilačka vojska Kosova
PJP	Posebne jedinice policije
PrK	Prištinski korpus Vojske Jugoslavije
SRJ	Savezna Republika Jugoslavija
srpske snage	Vojska Jugoslavije i Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
ŠTS	Šiptarske terorističke snage (uobičajen termin za Oslobodilačku vojsku Kosova u dokumentima Vojske Jugoslavije)
VJ	Vojska Jugoslavije
VTO	Vojno-teritorijalni odred
TO	Teritorijalna odbrana

---

1 Slučaj se ranije nazivao „*Milutinović i dr.*“, a po oslobađanju Milana Milutinovića naziva se „*Šainović i dr.*“

Dosije: 125. motorizovana brigada Vojske Jugoslavije

I. Uvod

1. Tokom oružanog sukoba na Kosovu, u periodu od 28. februara 1998. do 11. juna 1999. godine u kampanji nasilja i terora koju su sprovodili pripadnici srpskih snaga, ubijeno je ili prisilno nestalo 7.914 albanskih civila.² Od 7.914 albanskih civilnih žrtava, 1.295 su bile žene, a njih 918 su bila deca.³
2. U zoni odgovornosti 125. motorizovane brigade [u daljem tekstu: 125. mtbr], čiji je komandant bio general-major Dragan Živanović, ubijeno je 1.813 civila, dok se 216 još uvek vodi kao nestalo.⁴ Među ubijenim civilima je 236 dece i 327 žena.
3. Tokom oružanog sukoba na Kosovu, 125. mtbr ili njoj potčinjene jedinice su, samostalno ili u sadejstvu sa drugim jedinicama MUP i VJ, sprovele desetine akcija, u kojima su vršena masovna ubistva, zlostavljanje i proterivanje kosovskih Albanaca, pljačka i uništavanje njihove imovine.
4. U ovom Dosijeu opisano je deset zločina u kojima su učestvovali pripadnici 125. mtbr ili njoj potčinjenih jedinica, i u kojima je ubijeno 301 civil, među kojima je sedam žena i 19 dece.⁵
5. Gotovo su svi zločini počinjeni 1999. godine izvršeni po istom obrascu. Vojnici bi ušli u selo i isterali meštane, kosovske Albance, iz njihovih domova. Potom bi odvojili muškarce od žena, dece i starijih. Isterivanje iz domova i razdvajanje muškaraca bilo je praćeno zlostavljanjem, uvredama, pljačkom i uništavanjem imovine. Nakon što bi izdvojili muškarce, ženama, deci i starijim bi bilo naređeno da idu u Albaniju. Zadržani muškarci su streljani u grupama. Njihova tela su potom spaljivana ili odnošena na skrivene lokacije.
6. Ni jedan pripadnik 125. mtbr ili njoj potčinjene jedinice još uvek nije krivično odgovarao za

² Baza podataka FHP, pristupljeno dana: 13. septembar 2013. godine.

³ Ibid.

⁴ Baza podataka FHP.

⁵ Ibid.

zločine opisane u ovom Dosijeju. U vreme pisanja ovog Dosijeja, u toku je krivični postupak protiv pripadnika jedne jedinice koja je bila potčinjena 125. mtbr za zločine počinjene u opštini Peć/Pejë. Naime, pred Višim sudom u Beogradu (Odeljenje za ratne zločine) vodi se postupak protiv komandanta⁶ i pripadnika 177. Vojno-teritorijalnog odreda Peć [u daljem tekstu: 177. VTO Peć],⁷ koji je bio direktno potčinjen 125. mtbr,⁸ zbog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenih u aprilu i maju 1999. godine u selima Ljubenić/Lubeniq, Čuška/Qyshk, Pavljan/Pavlan i Zahać/Zahaq [predmet *Čuška*].

- 2
7. Pravilima međunarodnog krivičnog prava propisana je individualna krivična odgovornost neposrednih izvršilaca zločina, vojnih starešina i političkih lidera koji su naredili izvršenje zločina, ali i princip komandne odgovornosti, prema kojem su odgovorni i pretpostavljeni koji nisu preduzeli neophodne mere da se izvršenje zločina spreči ili da se počinioici kazne.
  8. Iako posle ratifikacije Dopunskog Protokola (I) uz Ženevske konvencije 1978. godine domaće institucije imaju međunarodno-pravnu obavezu da sude pojedincima odgovornim za zločine po principu komandne odgovornosti, u predmetima za ratne zločine koji su do sada vođeni u Republici Srbiji, institut komandne odgovornosti nije primenjen ni u jednom slučaju.
  9. U Dosijeju su prezentovane činjenice i dokazi koji upućuju na odgovornost komandanta 125. mtbr Dragana Živanovića po principu komandne odgovornosti za svih deset opisanih zločina. U pet slučajeva predstavljani su i dokazi koji ukazuju na direktnu odgovornost general-majora Živanovića jer je sprovodio, a u nekim slučajevima i sâm izdavao naređenja koja predstavljaju kršenja principa Ženevskih konvencija *per se*. U pitanju su naređenja o naoružavanju lokalnog srpskog stanovništva na Kosovu i njihovom angažovanju u borbenim dejstvima, naređenja koja ne prave razliku između civila i boraca, kao i naređenja koja direktno usmeravaju napad na civilno stanovništvo.⁹
  10. Cilj Dosijeja je da javnosti stavi na uvid činjenice i dokaze o zločinima nad albanskim civilima počinjenim u akcijama u kojima su 125. mtbr ili njoj potčinjene jedinice uzele značajno učešće. Istovremeno, Dosije predstavlja i zahtev nadležnim institucijama da procesuiraju odgovorne za opisane zločine kako bi žrtvama i njihovim porodicama obezbedili pravdu.

---

6 Toplica Miladinović. Videti Izmenjenu jedinstvenu optužnicu Tužilaštva za ratne zločine u predmetu *Čuška* od 17. decembra 2012. godine protiv Toplice Miladinovića, Srečka Popovića, Abdulaha Sokića, Slaviše Kastratovića, Bobana Bogičevića, Ranka Momića, Zorana Obradovića, Milojka Nikolića, Siniše Mišića, Dejana Bulatovića, Veljka Korićanina, Vidoja Korićanina i Radoslava Brnovića, predmet *Čuška* K Po2 48/2010 pred Odeljenjem za ratne zločine Višeg suda u Beogradu [u daljem tekstu: Optužnica TRZ]

7 Srećko Popović, Abdulah Sokić, Slaviša Kastratović, Boban Bogičević, Ranko Momić, Zoran Obradović, Milojko Nikolić, Siniša Mišić, Dejan Bulatović. Optužnica uključuje i Veljka Korićanina kao pripadnika Teritorijalne odbrane i Vidoja Korićanina i Radoslava Brnovića kao pripadnike MUP-a. Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6.

8 Dok.pred.br. 6D 1023, Plan angažovanja združenih sastava od 25. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

9 Videti odeljke ovog Dosijeja: 4.) Srbica/Skënderaj; 6.) Kraljane/Kralan; 8.) Čuška/Qyshk; 9.) Pavljane/Pavlan; 10.) Zahać/Zahaq. Videti Krivični Zakon SRJ, član 142 („Ratni zločin protiv civilnog stanovništva“) koji kaže: „Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije *naredi* da se izvrši napad na civilno stanovništvo [...] kazniće se zatvorom...“ Gotovo identičnu odredbu sadrži i član 2. Statuta MKSJ. Dakle, samo naređenje je kažnjivo, nezavisno od toga da li je po njemu postupano.

11. Podaci o počinjenim zločinima i ulozi 125. mtbr zasnivaju se na izjavama preživelih žrtava zločina, očevidaca, članova porodica žrtava, forenzičkim izveštajima, presudama i transkriptima sa suđenja pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju [u daljem tekstu: MKSJ], autentičnim vojnim dokumentima koji su izvedeni kao dokazi u postupcima pred MKSJ, medijskim izveštajima i drugim dokumentima.
12. U prvom delu Dosijea navode se osnovni podaci o organizaciji VJ i zoni odgovornosti 125. mtbr, strukturi i brojnosti ove brigade. U drugom delu opisani su masovni zločini nad kosovskim Albancima koje su srpske snage počinile u zoni odgovornosti 125. mtbr tokom 1998. i 1999. godine. Učešće pripadnika 125. mtbr ili njoj potčinjenih jedinica u ovim zločinima potkrepljeno je autentičnim dokumentima VJ i svedočenjima pripadnika VJ.

II. Osnovni podaci o 125. mtbr

1. Struktura VJ

13. VJ su 1999. godine činile tri osnovne strukture: kopnena vojska, ratna mornarica i ratno vazduhoplovstvo i protiv-vazдушna odbrana.¹⁰
14. Kopnena vojska je bila podeljena na tri armije: 1. armija (sa štabom u Beogradu), 2. armija (sa štabom u Podgorici) i 3. armija (sa štabom u Nišu). Zona odgovornosti 3. armije obuhvatala je južnu Srbiju, uključujući i Kosovo.¹¹
15. 3. armiji su bili potčinjeni Prištinski i Niški korpus, kao i vojni okrugi Priština i Niš sa pripadajućim vojnim odsecima.¹²
16. 125. mtbr je bila potčinjena Prištinskom korpusu na čijem čelu je do 25. decembra 1998. godine bio general-potpukovnik Nebojša Pavković, koga je na tom mestu zamenio general Vladimir Lazarević.¹³

10 Dok. pr. br. P984, Zakon SRJ o VJ, čl. 2, *Šainović i dr.*

11 Ljubiša Stojimirović, dok. pr. br. 4D506, Izjava svedoka od 2. oktobra 2007. godine, para. 17, 26. oktobar 2007. godine, *Šainović i dr.*; dok. pr. br. P950, Razgovor Vladimira Lazarevića s tužilaštvom, str. 14-15, *Šainović i dr.*; Aleksandar Vasiljević, dok. pr. br. P2600, Izjava svedoka od 14. januara 2007. godine, para. 12, *Šainović i dr.*

12 Ljubiša Stojimirović, 26. oktobar 2007. godine, *Šainović i dr.*; Zlatomir Pešić, Dok. pr. br. P2502, Izjava svedoka od 30. januara 2004. godine, para. 6-9, *Šainović i dr.*; Dok. pr. br. 4D240, Struktura, raspored i popuna vojno-teritorijalne komponente 3. armije, 14. januar 1999. godine, str. 1, *Šainović i dr.*

13 Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, Tom 1 od 4, para. 8.

2. Sastav 125. mtbr¹⁴

17. U januaru 1998. godine brigada je u svom sastavu imala 1.400 vojnika, dok se u decembru iste godine taj broj povećao na 2.500 ljudi. Od tog broja, 300 su bili oficiri, podoficiri i civili na radu u VJ.¹⁵
18. U mirnodopskim uslovima, 125. mtbr je činila: komanda, dva motorizovana bataljona (jedan u Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë i jedan u Peći/Pejë), jedan haubički divizion u Peći/Pejë, i jedan protivoklopni divizion u Peći/Pejë.¹⁶
19. Tokom 1998. godine, 125. mtbr je u svom sastavu imala pet borbenih grupa, dok je neposredno pred NATO intervenciju imala šest borbenih grupa.¹⁷
20. 1. borbeni grupa je formirana u aprilu 1998. godine. Imala je bazu u selu Bukoš/Bukosh, između Kosovske Mitrovice/Mitrovicë i Vučitrna/Vushtrri. U svom sastavu ova borbeni grupa je imala oko 220 vojnika, od toga: 12 oficira, 12 podoficira i oko 190 vojnika.¹⁸ U svom drugom svedočenju u predmetu *Haradinaj i dr.*, komandant 125. mtbr Dragan Živanović je naveo da su 1. i 2. borbeni grupa formirane još 1985. godine.¹⁹
21. U svom svedočenju pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*²⁰ Dragan Živanović je opisao sastav 1. borbeni grupe.

Slika 1:
Obeležje 125. mtbr.

4

„Borbeni grupa 1 imala je oko 220 ljudi. Imala je jednu motorizovanu četvu, to je sastav [od] otprilike 160 ljudi. U motorizovanoj četvi imate tri streljačka voda, i imate vod za podršku, a to je vod bestrzajnih topova - 4 oruđa i vod minobacača 82 mm - 4 oruđa. Zatim ima vod minobacača 120 mm - to je 2 oruđa, i bila je baterija, haubička baterija 122 mm sa 6 oruđa, i pozadinski vod ili logistički vod.“²¹

Borbeni grupa 2/125. mtbr se do maja 1998. godine nalazila u kasarni u Đakovici/Gjakovë, a nakon toga u Ponoševacu/Ponoshec. Ova borbeni grupa je imala deset tenkova. Formirana je da bi pružila podršku snagama MUP-a u održavanju kontrole na putu Peć/Pejë - Dečani/Deçane - Đakovica/Gjakovë.²²

14 FHP je 6. avgusta 2013. godine Ministarstvu odbrane Republike Srbije poslao zahtev za dostavljanje informacija o jedinicama potčinjenim 125. mtbr u periodu 1998. i 1999. godine. Do dana objavljivanja ovog Dosijsa odgovor nije dobijen.

15 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para.11, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

16 Dragan Živanović, 18. januar 2008. godine, *Šainović i dr.*, T. 20532.

17 Ibid, T. 20531.

18 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para.15-17, 19-20, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

19 Dragan Živanović, 11. oktobar 2007. godine, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

20 Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* koja će se pominjati u daljem tekstu je presuda Pretresnog veća koja je prvostepena i nepravosnažna, a žalbeni postupak je u toku.

21 Dragan Živanović, 18. januar 2008. godine, *Šainović i dr.*, T. 20532.

22 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para. 16, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

22. 3. borbena grupa je formirana u aprilu 1998. godine sa bazom u kasarni u Peći/Pejë. Formirana je da bi održavala kontrolu na putevima oko grada Peći/Pejë.²³
23. 4. borbena grupa je formirana u julu 1998. godine sa bazom u Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë. Njen osnovni zadatak je bio da štiti objekte za komunikaciju u Starom Trgu/Stantërg, severozapadno od Kosovske Mitrovice/Mitrovicë.²⁴
24. 5. borbena grupa je formirana u septembru 1998. godine sa bazom u Volujku/Vulljakë severno od Kline/Klinë. U svom sastavu je imala oko 140 ljudi i tri tenka.²⁵
25. U sastavu 125. mtbr je bio i jedan oklopni bataljon, čije se komandno mesto do 26-27. marta 1999. godine nalazilo u selu Raušić/Raushiq, južno od grada Peći/Pejë, kada je izmešteno u hotel "Metohija" u Peći/Pejë.²⁶
26. U sastavu 125. mtbr bio je i 177. Vojno-teritorijalni odred Peć [u daljem tekstu: 177. VTO Peć], koji je prepotčinjen 125. mtbr najkasnije 25. aprila 1999. godine,²⁷ a postoje snažne indicije da je 177. VTO prepotčinjen 125. mtbr još ratnim planom.²⁸
27. Miloš Mandić, komandant 252. oklopne brigade je u svom svedočenju pred MKSJ rekao da je mehanizovani bataljon 252. oklopne brigade, sa svojih sedam tenkova, bio na Kosovu od 16. marta 1999. godine i da je bio prepotčinjen komandi 125. mtbr u Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë.²⁹
28. Ljubomir Savić, komandant 58. lake pešadijske brigade je u svom svedočenju pred MKSJ dodao da je 2. laki pešadijski bataljon bio prepotčinjen 125. mtbr, "koji je bio u rejonu odbrane u Rugovskoj klisuri".³⁰
29. Saša Antić, komandir čete 52. bataljona vojne policije, posvedočio je pred MKSJ da je 12. ili 13. aprila 1999. godine formirana jedna četa iz sastava 52. bataljona vojne policije, koja je upućena u rejon karaula Košare/Koshare i Morina/Morinë i tamo prepotčinjena 125. mtbr. Dana 21. aprila 1999. godine Antić je upućen tamo da preuzme dužnost komandira te čete, čije je prepotčinjavanje izvršeno nekoliko dana pre toga.³¹
30. Borbeni izveštaj od 25. aprila 1999. godine koji je poslao Živanović, upućuje na to da je 73. teritorijalni odred PJP MUP tokom akcije na području Rugovske klisure bio pod komandom 125.

---

23 Ibid, para. 15-17, 19-20.

24 Ibid.

25 Ibid.

26 Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, Tom 2 od 4, para. 8.

27 Dok. pr. br 6D 1023, Plan angažovanja združenih sastava od 25. aprila 1999. godine, predmet *Šainović i dr*.

28 Ratni plan ili plan za odbranu SRJ u slučaju da 1999. dođe do napada spolja bio je poznat pod imenom "Grom 3", a objavljen je u okviru Direktive od 15. januara 1999. godine za odbranu od napada koji je zemlji pretio od NATO i OVK. Lazarević je u svom svedočenju rekao da je taj plan bio temelj angažovanja 3. armije i Prištinskog Korpusa na Kosovu 1999. godine. Milorad Obradović je u svom svedočenju rekao da je ta direktiva izdata s ciljem angažovanja VJ u defanzivnim dejstvima širom Kosova, preduzetim u odgovor na opasnost od invazije spolja, preko makedonske granice. Videti presudu Pretresnog veća MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, Tom 1 od 4, para. 581. Videti i dole, poglavlje 6.3, a).

29 Miloš Mandić, 23. januar 2008. godine, *Šainović i dr*, T. 20909-20911.

30 Ljubomir Savić, 27. decembra 2007. godine, Dok. pr. br. 5D1392, para. 10, *Šainović i dr*.

31 Saša Antić, 5. januar 2008. godine, Dok. pr. br. 5D1443, para. 15, 17, 19, *Šainović i dr*.

mtbr. Konkretno, u izveštaju stoji sledeće: “U sastavu brigade se nalazi i 73. TROd [teritorijalni odred] MUP-a sa 5 četa” i navodi se kako je tih pet četa raspoređeno.³² Na pitanje da li je ta jedinica bila prepotčinjena njegovoj brigadi, Živanović je izjavio sledeće:

“Ovo je akt po inerciji, pisan shodno aktu od Komande Prištinskog korpusa o prepotčinjavanju MUP-a jedinicama, združeno taktičkim jedinicama. Ove snage stvarno nisu bile potčinjene meni.”³³

3. Komandni kadar 125. mtbr³⁴

31. Dragan Živanović je od 1. septembra 1997. godine do 12. juna 1998. godine bio načelnik Štaba 125. mtbr. Za komandanta 125. mtbr je postavljen 12. juna 1998. godine i na toj poziciji je ostao sve do povlačenja VJ sa Kosova 10. juna 1999. godine. Prema svedočenju Dragana Živanovića pred MKSJ, načelnik Štaba 125. mtbr je bio pukovnik Đorđe Nikolić,³⁵ dok je njegov zamenik bio Jordan Denkić koji je istovremeno bio i načelnik operacija.³⁶
32. Prema Ratnom dnevniku 3. borbene grupe u periodu od 1. marta do 14. marta 1999. godine, komandant ove grupe bio je Goran Jovanović, kapetan I klase, dok je od 15. marta do 10. aprila ovom grupom komandovao major Miodrag Romić.³⁷
33. U Ratnom dnevniku 5. borbene grupe je za period 26. decembar 1998. - 9. april 1999. godine za zamenika komandanta ove grupe bio određen major Robert Šmaljcelj.³⁸
- 6 34. Major Jovica Deljanin bio je komandant haubičke baterije 122 mm 125. mtbr, u periodu od 28. marta do 30. aprila 1999. godine.³⁹
35. Stariji vodnik Goran Ikonić bio je komandant oklopnog bataljona 125. mtbr u periodu od 26. marta do 16. juna 1999. godine.⁴⁰
36. Prema tvrdnji Dragana Živanovića, načelnik inženjerije 125. mtbr bio je Dragan Petrović,⁴¹ dok je Aleksandar Savović bio načelnik bezbednosti.⁴²

32 Dok. pr. br. P2023, Komanda 125. mtbr, Redovni borbeni izveštaj upućen PrK, 25. april 1999. godine, para. 2, *Šainović i dr.*

33 Dragan Živanović, 18. januar 2008. godine, *Šainović i dr.*, T. 20621.

34 Fond za humanitarno pravo je 6. avgusta 2013. godine poslao zahtev za informaciju od javnog značaja u kom je traženo od Ministarstva odbrane da navede imena oficira i podoficira koji su bili pripadnici 125. mtbr u periodu 1998-1999. godine. Međutim, do dana objavljivanja ovog Dosijea odgovor nije dobijen.

35 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para. 128, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

36 Ibid, para. 113.

37 Dok. pr. br. P2056, Ratni dnevnik BG-3/125. mtbr, *Šainović i dr.*

38 Dok. pr. br. P2801, Ratni dnevnik BG-5/125. mtbr, *Šainović i dr.*

39 Dok. pr. br. P2618, Ratni dnevnik haubičke baterije 122 mm / 125. mtbr, *Šainović i dr.*

40 Dok. pr. br. P2802, Ratni dnevnik oklopnog bataljona / 125. mtbr, *Šainović i dr.*

41 Dragan Živanović, 17. januar 2008. godine, *Šainović i dr.*, T-20448.

42 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para. 39, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

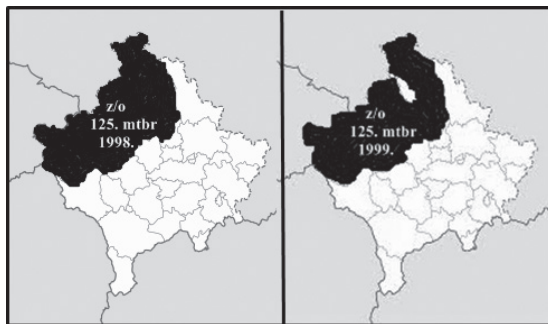

37. Major Momčilo Vojinović je bio načelnik obaveštajnog odseka, dok je Dragan Trifunović bio njegov zamenik. Vojinović je takođe bio starešina koji je bio zadužen za vezu sa Kosovskom verifikacionom misijom.⁴³
38. Kapetan I klase Aca Čubranović i njegov zamenik kapetan Dragan Branović su u garnizonu Peć/Pejë bili zaduženi za saradnju sa Kosovskom verifikacionom misijom.⁴⁴

4. Zona odgovornosti

39. Zona odgovornosti 125. mtbr bila je različito određena za mirnodopske uslove – do 24. marta 1999. godine, i za ratno stanje – od 24. marta do 26. juna 1999. godine.
40. Svedočeci pred MKSJ u predmetu *Haradinaj i dr*, komandant 125. mtbr, Dragan Živanović je opisao zonu odgovornosti 125. mtbr, za 1998. godinu. Naime:
- “Tokom 1998. godine zona odgovornosti 125. mtbr (z/o) pokrivala je opštine Leposavić, Zvečan, Kosovska Mitrovica, Zubin Potok, Srbica, Vučitrn, Klina, Istok, Peć i Dečani. Zona odgovornosti 125. mtbr se graničila sa z/o 549. mtbr, pod komandom (tadašnjeg) pukovnika Božidara Delića.”⁴⁵
41. Zona odgovornosti 125. mtbr je 1999. godine obuhvatala iste opštine kao i 1998. godine. Samo je opština Zvečan/Zvečan isključena iz ratne zone odgovornosti 125. mtbr.⁴⁶

Slika 2: Zona odgovornosti 125. mtbr.

- 43 Kosovska verifikaciona misija, Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS). Kosovska verifikaciona misija (KVM) je postojala od oktobra 1998. godine do marta 1999. godine kako bi proverila poštovanje Rezolucija 1160 i 1199 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija od strane Savezne Republike Jugoslavije. Svrha KVM-a je bila da nadgleda prekid vatre, kretanje snaga, unapređivanje ljudskih prava i izgradnju demokratije. Nakon pogoršanja bezbednosne situacije na Kosovu u martu 1999. godine, KVM je povučen. Misija je prestala da postoji 9. juna kada je Stalni savet oformio OEBS-ovu prelaznu radnu grupu za Kosovo. Videti <http://www.osce.org/sr/kosovo/78925>.
- 44 Dragan Živanović, 17. januar 2008. godine, *Šainović i dr*, T. 20452.
- 45 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para.5, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr*.
- 46 Dok. pr. br. P01246, Naređenje Dragana Živanovića za asanaciju bojišta, *Šainović i dr*.

III. 1998. godina

1) Ošljane/Oshlan

U periodu 22-24. septembar 1998. godine, srpske snage ubile su 9 albanskih civila.

42. Selo Ošljane/Oshlan nalazi se u opštini Vučitrn/Vushtrri, oko 12 km južno od Kosovske Mitrovice/Mitrovicë i oko 10 km zapadno od grada Vučitrna/Vushtrri. Selo se nalazi pored planine Čičavica.

1.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih

43. Rano ujutru, 22. septembra 1998. godine srpske snage su sa teškom artiljerijom krenule ka Ošljanu/Oshlan iz pravca Mitrovice/Mitrovicë.⁴⁷ Većina meštana se iz straha sakrila u obližnju šumu. Srpske snage i OVK su se sukobili na ulazu u selo. Sukob je trajao nekoliko sati, nakon čega su srpske snage ušle u šumu u kojoj su bili sakriveni meštani Ošljana/Oshlan.⁴⁸
44. Grupa albanskih muškaraca civila se u strahu za život sklonila u šumu. Tada su ih porodice poslednji put videle žive. Nakon povlačenja srpskih snaga, u šumi su pronađena tela sedmorice muškaraca, na kojima su bile vidljive rane od metaka.⁴⁹

Seladin (Sadik) Hyseni (1970)

Musa (Shaban) Sheremeti (1939)

Halit (Sadik) Hyseni (1965)

Lutfi (Rexhep) Hyseni (1932)

Sheremet (Bajrush) Sheremeti (1961)

Asllan (Zenel) Sheremeti (1928)

Idriz (Mehmet) Mehmeti (1945)

45. Dana 24. septembra pre podne, u šumi sela Ošljane/Oshlan pripadnici srpskih snaga su našli sakrivene članove porodice Mani, među kojima je bila i jedna trudnica i troje maloletne dece. Kada su začuli **Milazima (Zaim) Manija (1962)** kako kašlje, pripadnici srpskih snaga su odmah počeli da pucaju u njihovom pravcu, na mestu ubivši **Kadu (Kamer) Mani (1926)**. Milazim, Kadin sin, je tada povikao: „Nemojte da pucate, ovde ima dece“, nakon čega su vojnici prestali da pucaju. Posle toga, Milazimu su naredili da im pride. Čim im se približio, pripadnici srpskih snaga su pucali u njega, ubivši ga na licu mesta, naočigled njegove supruge i dece.⁵⁰

Slika 3:
Spaljena kuća u Ošljanu/Oshlan, CNN
„Kosovo: Oshlan Massaker“.

47 Izjava svedoka S. M, jul 2008, Baza podataka FHP.

48 Izjava svedoka R. G, jul 2008, Baza podataka FHP.

49 Baza podataka FHP: Izjava svedoka N. Sh, jul 2008, Izjava svedoka N. Sh, avgust 2008; Izjava svedoka F. H, jul 2008; Izjava svedoka L. M, jul 2008; Izjava svedoka B. H, januar 2010; Izjava svedoka B. Sh, januar 2010.

50 Izjava svedoka S. M, jul 2008, Baza podataka FHP

46. U svom svedočenju u predmetu *Šainović i dr.* pred MKSJ, svedok Sabit Kadriu, iz sela Brusnik/ Brusnik, opština Vučitrn/Vushtrri (oko 14 km udaljeno od Ošljana/Oshlan), izjavio je da srpske snage tokom napada na Ošljane/Oshlan zapalile 78 kuća.⁵¹
47. Po izlasku srpskih snaga iz Ošljana/Oshlan, u selo su došli reporteri CNN-a, koji su uspeli da dokumentuju posledice napada.⁵²

1.2 Dokumenti VJ koji ukazuju na odgovornost pripadnika 125. mtbr za zločine u Ošljanu/Oshlan

48. Dokumenti VJ sa oznakom "Strogo poverljivo" ukazuju na angažovanje 125. mtbr u operacijama koje su u periodu 22-24. septembra 1998. godine izvedene u oblasti planine Čičavice i konkretno u Ošljanu/Oshlan u vreme izvršenih zločina.
49. Prema zapovesti Prištinskog korpusa za izvođenje operacije na Čičavici, 4. borbena grupa 125. mtbr angažovana je u Ošljanu/Oshlan u periodu 22-24. septembra 1998. godine, zajedno sa snagama MUP-a. „**Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS [diverzantsko-terorističkih snaga] u širem rejonu Čičavica**“ komande Prištinskog korpusa izdata je 19. septembra 1998. godine. U njoj se se navodi:

„125. mtbr angažovati na podršci snaga MUP-a na razbijanju DTS. **BG-125-4** [4. borbena grupa 125. mtbr] sa zadatkom: podržati napad 50d PJP i čPJP K. Mitrovica, razbiti DTS u rejonu sela: s. Okraštica, s. Pantina i s. Šitarica, glavnim snagama razbiti DTS i ovladati sa **s. Ošljane**, s. Balince, s. Jezero i s. Taradža. Podržati JSO u razbijanju i uništenju DTS na planina Čičavica, sprečavajući mu izvlačenje ka reka Sitnica.“⁵³

50. Prisustvo 4. borbene grupe 125. mtbr u Ošljanu/Oshlan u periodu 22-24. septembra 1998. godine potvrđeno je i kasnijom analizom izvedenih borbenih dejstava 4. borbene grupe 125. mtbr. U „**Analizi izvedenih borbenih dejstava**“ komande 4. borbene grupe 125. mtbr upućenoj 25. septembra 1998. godine komandi 125. mtbr, za 23. septembar 1998. godine zapisano je:

„U 8.00 počela je art. priprema napada po **s. Ošljane**, škola, i po dubini u reonu Šutske mahale dejstvovali sa MB 82 mm. Pomoćne snage borbene grupe 4 sastava 3 voda PJP [...] posela je s. Taradža i TT 746 i na istom organizovala VP odakle je kontrolisana Čičavica, Suvo Brdo-Čečen-Galica-Taradža-**Ošljane**-Balince jezero, sa jedinicama MUP-a koji su podržavali.“⁵⁴

51 Dok. pr. br. P2377, izjava Sabit Kadriu, 10. decembar 2000. godine, *Šainović i dr.*, str. 8.

52 CNN, video snimak, „Kosovo: Oshlan Massaker“, <http://www.youtube.com/watch?v=2NDBrJv6IMk>, pristupljeno: 28. avgust 2013. godine.

53 Dok. pr. br. 6D 699, Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS u širem rejonu Čičavica, *Šainović i dr.*

54 Dok. pr. br. P1162, Analiza izvedenih borbenih dejstava, *Šainović i dr.*

2) Dubovac/Duboc

U periodu 23-24. septembra 1998. godine, srpske snage ubile su 14 albanskih civila.

51. Selo Dubovac/Duboc nalazi se u opštini Vučitrn/Vushtrri, oko 20 km južno od Kosovske Mitrovice/Mitrovicë i oko 11 km jugozapadno od grada Vučitrna/Vushtrri. Nalazi se blizu planine Čičavica.

2.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih

52. Nakon otpočinjanja napada srpskih snaga na sela u opštinama Srbica/Skënderaj i Vučitrn/Vushtrri 22. septembra 1998. godine, stanovnici su se sklanjali u šume planine Čičavica. Tu su se skrivali nekoliko dana, spavajući na traktorima i pod šatorima. Među njima je bilo puno dece i starih.⁵⁵
53. U Dubovac/Duboc [opština Vučitrn/Vushtrri] pripadnici srpskih snaga su ušli 23. septembra 1998. godine. Odmah su počeli da pale kuće. Meštani su pobjegli u šume na planini Čičavica.⁵⁶
54. Porodica Envera Halitija iz Ljubovca/Lubavec [opština Srbica/Skënderaj] je 23. septembra 1998. prolazila kroz Dubovac/Duboc. Odlučili su da se vrate kući nakon dva dana provedena u Ćirezu/Qirez u kojem je bio smešten veliki broj izbeglica iz okolnih sela. Išli su traktorom kojim je upravljao Enver Haliti. Kod naselja Shalaku, put su im preprečili pripadnici srpskih snaga. Ženama i deci su naredili da siđu sa traktora i odu na livadu pored puta. Envera i njegovog rođaka Shabana su zadržali kod traktora. Nedugo zatim, na to mesto je došao jedan *pincgauer* u kojem su bila tri maskirana pripadnika srpskih snaga. Jedan od njih se Enveru obratio na albanskom: „Gde si Envere, mi te tražimo po nebu, a ti si na zemlji.“ Envera i Shabana su zatim počeli da tuku kundacima. Nakon toga, jedan od pripadnika je ženama, deci i Shabanu naredio da idu. Envera su zadržali na tom mestu. Posle tri dana, jedan poznanik porodice Haliti pronašao je Enverovo telo nedaleko od raskrsnice gde su ga pripadnici srpskih snaga zadržali. **Enver (Halit) Haliti (1956)** je ubijen jednim metkom u glavu.⁵⁷
55. Dana 23. septembra, srpske snage su počele da nasumično granatiraju planinu Čičavica. Pod vatrom su se našla i mesta gde su hiljade civila našle utočište. U granatiranju Čičavice, za četiri dana, u periodu 22-26. septembra 1998. godine ubijeno je oko 130 civila, među kojima 28 dece.⁵⁸
56. U selo Kožica/Kožhicë [opština Srbica/Skënderaj] srpske snage su ušle tek 24. septembra 1998. godine. U selu se zateklo dosta meštana okolnih sela koji su prethodnih dana pobjegli iz svojih kuća. 13 muškaraca, mahom iz sela Galica/Galicë [opština Vučitrn/Vushtrri] pobjegli su ranije tog dana u šumu, na planinu. Po ulasku u selo, pripadnici srpskih snaga su žene, decu i starce

55 Baza podataka FHP: izjava svedoka H.A, izjava svedoka N.S, izjava svedoka F.X, izjava svedoka M.S, izjava svedoka R.R.

56 Baza podataka FHP: Izjava svedoka H.A, jun 2008; Izjava svedoka M.H, jun 2008.

57 Izjava svedoka O.H, maj 2008, Baza podataka FHP.

58 Baza podataka FHP.

sakupili na jednu livadu, na kojoj su ih držali sve do narednog jutra. O sudbini muškaraca koji su pobjegli u šumu nije se znalo ništa sve do 25. septembra 1998. godine, kada su meštani Galice/Galicë u jednoj šumi na planini Čičavica, nadomak sela Dubovac/Duboc otkrili masakrirana tela 13 muškaraca.⁵⁹ Jedanaest tela je nađeno na jednom mestu pored šumskog puta, dok su dva tela nađena 200 metara dublje u šumi. Žrtve ovog zločina su:⁶⁰

Arsim (Isa) Brahimi (1985)	Sejdi (Idriz) Kabashi (1975)
Gani (Fazli) Ademi (1983)	Nazmi (Veli) Halili (1972)
Fatmir (Shashivar) Ademi (1981)	Agim (Selim) Ademi (1970)
Bujar (Hetem) Halili (1981)	Bajram (Bejtullah) Sahiti (1965)
Burim (Ramadan) Ademi (1981)	Hetem (Rizah) Halili (1951)
Nexhat (Kadri) Halili (1981)	Shasihvar (Isa) Ademi (1947)
Bekim (Miftar) Halili (1976)	

2.2 Dokumenti VJ koji ukazuju na odgovornost pripadnika 125. mtbr za zločine u Dubovcu/Duboc

57. Strogo poverljivi dokumenti VJ o operacijama koje su u periodu 23-24. septembra 1998. godine izvedene u oblasti planine Čičavice ukazuju na učešće 125. mtbr u ovoj akciji i prisustvo u Dubovcu/Duboc. Dokumenti 125. mtbr nesumnjivo pokazuju i da je komanda brigade u najmanju ruku bila upoznata sa egzekucijom 13 muškaraca nedaleko od Dubovca/Duboc.
58. Prema zapovesti Prištinskog korpusa za izvođenje operacije na Čičavici, 1. borbena grupa 125. mtbr angažovana je u Dubovcu/Duboc u periodu 23-24. septembra 1998. godine, zajedno sa snagama MUP-a. „Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS [diverzantsko-terorističkih snaga] u širem rejonu Čičavica“ komande Prištinskog korpusa izdata je 19. septembra 1998. godine. U njoj se se navodi:

„125. mtbr angažovati na podršci snaga MUP-a na razbijanju DTS. BG-125-1 [1. borbenu grupu 125. mtbr] angažovati na g/s na pravcu: Srbica-s. **Dubovac**, a p/s na pravcu: Kosanić-s. Ljubovac, sa zadatkom: podržati napad 3.Od PJP, JSO i čPJP Peć, razbiti DTS u rejonu s.D. i G. Prekaze, odakle produžiti napad i ovladati sa s. Mikušnica, s.Ljubovac i s. **Dubovac**.“⁶¹

59. Prisustvo 4. borbene grupe 125. mtbr u Dubovcu/Duboc u periodu 22-24. septembra 1998. potvrđeno je i kasnijom analizom izvođenih borbenih dejstava 4. borbene grupe 125. mtbr. U

59 Baza podataka FHP: Izjava svedoka B.S, jun 2008; Izjava Svedoka H.H, jun 2008; Izjava svedoka H.A, jun 2008; Izjava svedoka H.A, jun 2008; Izjava svedoka M.H, jun 2008.

60 Baza podataka FHP: Izjava svedoka H.A, jun 2008; Izjava svedoka Ham.A, jun 2008; Izjava svedoka B.S, jun 2008; Izjava svedoka G.H, jun 2008; Izjava svedoka M.H, jun 2008; Izjava svedoka N.A, jun 2008; Izjava svedoka S.A, jun 2008; Izjava svedoka Z.H, jun 2008.

61 Dok. pr. br. 6D 699, Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS u širem rejonu Čičavica, Šainović i dr.

„Analizi izvođenih borbenih dejstava“ Komande 4. borbene grupe 125. mtbr upućenoj 25. septembra 1998. godine komandi 125. mtbr za 24. septembar 1998. godine zapisano je:

„Deo sastava BG-4 [4. borbene grupe 125. mtbr] sa linije ravnjanja u rejonu s. Brusnik, pridodata je jedinici MUP-a iz Beograda koja je posela liniju blokade u rejonu s. Kolo granica desno kom. Vučitrn – Brusnik – **Dubovac**, granica desno Resnik, - Vrnica i sa jednim oMB 82mm, SO 90mm, 1 BOV-1 posela položaj na raskrsnici puteva Vrnica – Kolo i kontrolisale blokadu na tom pravcu.“⁶²

60. U gorenavedenoj analizi navodi se i da su pripadnici 4. borbene grupe 125. mtbr 24. septembra 1998. godine ubili 12 “terorista”:

„Levokrilna jedinica je potiskivala DTS na svom pravcu a čelične jedinice koja se kretala putem kroz vrh Čičavice nailazila je na otpor terorista u rejonu TT 868 gde je ubijen 1 (jedan) terorista, u rejonu k.958 likvidirano je dvoje terorista, a u rejonu k.906 (raskrsnica kolskih puteva) **likvidirano je još 12 (dvanaest) terorista.**“⁶³

61. Prema podacima FHP o ljudskim gubicima tokom sukoba na Kosovu, u rejonu Dubovca/Duboc 24. septembra 1998. godine nema dokumentovanog stradanja grupe vojnika OVK. Jedina grupa muškaraca ubijenih 24. septembra 1998. godine u rejonu Dubovca/Duboc je grupa muškaraca-civila koji su pred srpskim snagama pobešli iz Kožice/Kozhice i sakrili se u šumu.⁶⁴
62. U periodu 22-24. septembra 1998. na teritoriji cele opštine Vučitrn/Vushtrri stradalo je ukupno 11 pripadnika OVK.⁶⁵

12

3) Gornje Obrinje/Obri e Epërme

U periodu 25-27. septembra 1998. godine, srpske sna-ge ubile su 28 albanskih civila.

63. Selo Gornje Obrinje/Obri e Epërme nalazi se u opštini Glogovac/Gllogoc, oko 17 km južno od grada Srbica/Skënderaj. Nalazi se pored planine Kosmač.

3.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih

64. Ujutro, oko 6:00 časova 25. septembra 1998. godine, srpske snage počele su da granatiraju sela istočno od grada Glogovac/Gllogoc.⁶⁶ Oko 10:00 časova, srpske snage su krenule iz pravca Trdevca/Tërdec ka Gornjem Obrinju/Obri e Epërme. Došlo je do sukoba sa OVK na brdima oko

Slika 4:
Tela žrtava masovnog ubistva u Gornjem
Obrinju/ Obri e Epërme.

62 Dok. pr. br. P1162, Analiza izvođenih borbenih dejstava, Šainović i dr.

63 Ibid.

64 Baza podataka FHP-a. Poimenični registar ljudskih gubitaka na Kosovu dostupan na internet prezentaciji FHP-a: www.hlc-rdc.org.

65 Ibid.

66 Izjava svedoka I.D, april 2009, Baza podataka FHP.

sela, koji je trajao do poslepodnevnih časova, kada su se srpske snage povukle ka Trdevcu/Tërdec.⁶⁷

65. Sutradan, 26. septembra 1998. godine, srpske snage su ponovo granatirale Gornje Obrinje/Obri e Epërme.⁶⁸ Oko 14:00 časova granatiranje je prestalo i srpske snage su ušle u selo.⁶⁹ Meštani su nešto ranije napustili kuće i sklonili se u obližnju šumu.

66. 19 članova porodice Deliu se sklonilo na mesto zvano Koreniti Šumarak/Zabeli i Renjave, na kilometar od mahale Deliu. Na tom mestu su postavili najlonski šator. M.A. je ispričao istraživačima FHP-a kako je tog dana sa mesta koje se nalazilo na oko 200-300 metara od šatora gde se sklonila porodica Deliu čuo „glasove žene i dece, odjednom su počeli svi da vrište najviše što je moguće... To vrištanje je trajalo oko pola sata. Posle toga se nisu čuli nikakvi glasovi.“⁷⁰

Slika 5:
Žrtve zločina u Gornjem Obrinju/
Obri e Epërme.

67. Kasnije tog dana, nakon što su srpske snage napustile selo, nekoliko meštana je pronašlo tela 14 izmasakriranih članova porodice Deliu. Tela **Zeqira (Januz) Deliu (1954)** i **Alija (Veli) Deliu (1930)** bila su ispred šatora. Aliju je bio prerezan vrat. U šatoru su pronađena tela **Pajazita (Rrustem) Deliu (1929)**, koji je ubijen udarcem tupog predmeta u glavu. Nedaleko od Pajazita, ubijena je **Hava (Imer) Elshani (1936)**. Na desetak metara od šatora ubijen je dečak **Jeton (Ymer) Deliu (1988)** kojem je donja vilica bila polomljena, a desno uho odsečeno. Pored Jetona, ležalo je mrtvo telo njegove bake **Hamide (Liman) Deliu (1938)** i telo **Luljete (Sadri) Deliu (1971)** koja je bila u devetom mesecu trudnoće. Obe su bile ubijene hicima u glavu. Nedaleko od Luljete pronađeno je telo bebe **Valmira (Adem) Deliu (1996)**. Pored Valmira se nalazilo telo **Lumnije (Bajram) Deliu (1969)** i njene kćerke **Menduhize (Imer) Deliu (1994)** koja je bila pogodena ispod levog uha i u vrat. U blizini je pronađeno i telo **Mihane (Arif) Deliu (1973)**, dok su se malo dalje od nje nalazila tela **Zahide (Adem) Deliu (1971)** i tela devojčica **Donjete (Hajriz) Deliu (1991)** i **Gentiane (Hajriz) Deliu (1990)**.⁷¹

68. Masakr je preživelo petoro dece iz porodice Deliu. Beba od šest nedelja starosti D.D. je nađena u naručju ubijene Lumnije Deliu, dok su A.D, B.D, L.D. i A.D. pobjegli iz šatora pred srpskim snagama.⁷²

67 Baza podataka FHP: Izjava svedoka Sh.V., april 2010; Izjava svedoka F.K, mart 2010.

68 Izjava svedoka I.D, oktobar 2007, Baza podataka FHP.

69 Fond za humanitarno pravo, „Kosovska knjiga pamćenja“, knjiga prva, str. 145.

70 Izjava M. A, oktobar 1998, Baza podataka FHP.

71 Baza podataka FHP: Izjava svedoka I.D, oktobar 2007; Izjava svedoka M.A, oktobar 2009.

72 Baza podataka FHP: Izjava svedoka I. D, oktobar 2007; Izjava svedoka I. D, oktobar 1998; Fond za humanitarno pravo, „Kosovska knjiga pamćenja“, knjiga prva, str. 134.

69. Dana 26. i 27. septembra 1998. godine, pripadnici srpskih snaga su u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme ubili još 14 civila.⁷³

Antigone (Hysen) Deliu (1984)

Mihane (Hysen) Deliu (1982)

Adema (Salih) Deliu (1965)

Hajriz (Fazli) Deliu (1964)

Xhevdet (Isa) Demiçi (1957)

Hyrë (Cene) Kalludra (1947)

Hysen (Idriz) Deliu (1946)

Metush (Sejdi) Shapeta (1945)

Habib (Idriz) Deliu (1943)

Sherif (Rrustem) Deliu (1931)

Ali (Hisen) Kalludra (1931)

Bilall (Brahim) Demaku (1930)

Rrustem (Murtez) Hysenaj (1925)

Fazli (Rame) Deliu (1908)

70. Sva nađena tela su bila u civilnoj odeći i imala su rane od metaka, noževa i bila su mahom osakaćena.⁷⁴

71. Zločin u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme dokumentovan je od strane *Human Rights Watch*⁷⁵ i OEBS⁷⁶, a o njemu su izveštavali i brojni strani mediji: *The New York Times*, *Reuters*, *Times*, *Guardian* i *Daily Telegraph*.⁷⁷

3.2 Dokumenti i svedočenja pripadnika VJ koji ukazuju na odgovornost pripadnika 125. mtbr za zločine u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme

14

72. Strogo poverljivi dokumenti VJ o operacijama koje su u periodu 25-27. septembra 1998. godine izvedene u oblasti Kosmača/Kosmaq ukazuju na prisustvo 125. mtbr u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme 26. i 27. septembra 1998. godine.

73 Baza podataka FHP: Izjava svedoka I.D, oktobar 1998; Izjava svedoka Z.D, april 2010; Izjava svedoka F.D, oktobar 2007; Izjava svedoka M.D, oktobar 1998; Izjava svedoka S.K, septembar 2010; Izjava svedoka Sh.H, oktobar 2007; Izjava svedoka Sh.K, oktobar 2007; Izjava svedoka I.D, oktobar 2007; Izjava svedoka H.D, oktobar 2007; Izjava svedoka I.D, oktobar 2007; Izjava svedoka Sh. H, oktobar 2007; Izjava svedoka I.D, oktobar 1998; Izjava svedoka M.D, oktobar 1998; Izjava I.D, oktobar 2007.

74 Human Rights Watch, „Nedelja terora u Drenici“, februar 1999, str. 24; Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*; Tom 1 od 4, para. 902.

75 Human Rights Watch, „Nedelja terora u Drenici“, februar 1999. Videti i Dok. pr. br. P2228, Izjava Fred Abrahams, *Šainović i dr*.

76 OEBS, Kosovska verifikaciona misija, „Kako viđeno, tako rečeno“, 1999, str. 191.

77 Jane Perlez, „Ethnic Albanians Recount Massacre in Kosovo“, *The New York Times*, 15.11.1998. godine, <http://www.nytimes.com/1998/11/15/world/ethnic-albanians-recount-massacre-of-a-family-in-kosovo.html?pagewanted=all&src=pm> pristupljeno dana 24.7.2013. godine; Reuters „Serb Police Deny Responsibility for Killings“, 30.9.1998. godine, <http://reliefweb.int/report/serbia/serb-police-deny-responsibility-killings>, pristupljeno dana 24.7.2013. godine; Johnatan Steel, „Among the 16 victims was a baby, beneath her mother's corpse, and a boy, his throat cut“, *Guardian*, 30.9.1998. godine; Tom Walker, „Hidden Horror Betrays the Butcher of Kosovo“, *Times*, 30.9.1998. godine; Reuters „Kosovo-Women, Children Massacred“, 30.9.1998. godine; „Serbian War Crimes in Kosovo-The Gornje Obrinje Massacre“, <http://www.youtube.com/watch?v=vFPplwm1Alw>, pristupljeno dana 24.7.2013. godine.

73. Prema zapovesti Prištinskog korpusa za izvođenje operacije na Kosmaču, 1. borbena grupa 125. mtbr angažovana je u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme 25. septembra 1998. godine, zajedno sa snagama MUP-a. „**Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS [diverzantsko-terorističkih snaga] u rejonu Kosmač**“ komande Prištinskog korpusa izdata je 24. septembra 1998. godine. U njoj se navodi:

„125. mtbr angažovati na podršci snaga MUP-a na razbijanju DTS. **BG-125-1** [1. borbenu grupu 125. mtbr] angažovati na pravcu: s. Likovac-s. **Donje i Gornje Obrinje**-s. Trdevac, sa zadatkom: podržati napad 3.Od PJP, JSO i ĉPJP K.Mitrovica, razbiti DTS i ovladati sa rejonima: s. Likovac, **s. D. i G. Obrinje** [...] Gotovost za podršku: 25.09.1998. godine u 06:00 časova.“⁷⁸

74. Prisustvo 1. borbene grupe 125. mtbr u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme u kritičnom periodu potvrđeno je i kasnijim borbenim izveštajima Prištinskog korpusa. **Borbeni izveštaj** komande Prištinskog korpusa upućen je komandi 3. armije 26. septembra 1998. godine. U njemu je za 25. septembar 1998. godine zapisano:

„U toku dana BG [borbene grupe] Korpusa nastavile su podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS [diverzantsko-terorističkih snaga] u rejonima: **s. D. i G. Obrinje** [...] Na pravcima napada, savlađujući snažan otpor DTS iz rejona **D. i G. Obrinje** i severozapadnih padina planine Kosmač, uspele su da ga razbiju, veći deo zarobe, nanesu mu velike gubitke. Okruženje DTS u navedenom rejonu drža **BG-125-1**, BG-15-2 i deo BG-243-2.“ [...] „Odlučio sam: sa **BG-125-1**; BG-15-2 i delom BG-243-2 produžiti sa podrškom snaga MUP-a na potpunom uništenju okruženih DTS [diverzantsko-terorističkih snaga] u rejonu: **s. G. Obrinje**.“⁷⁹

75. Generalštab VJ je **2. oktobra 1998. godine** od komandanta 3. armije zahtevao pisanu izjavu „**povodom masakra u rejonu s. Gornje Obrinje**“:

„Po vašim izveštajima, deo jedinica PrK je dana 26. i 27.9.1998. godine učestvovao u podršci snaga MUP-a u borbenim dejstvima u razbijanju DTS u rejonu sela Gornje i Donje Obrinje [...] Strana sredstva informisanja i neke humanitarne organizacije, pa i državni predstavnici pojedinih zemalja izveštavaju o izvršenju navodnog masakra nad civilnim stanovništvom u s. Gornje Obrinje.

-Raspoložete li sa podacima da li je masakr nad civilnim stanovništvom u s. Gornje Obrinje izvršen?

-Ako je masakr izvršen, ko je učestvovao u izvršenju istog?⁸⁰

76. U odgovoru od 5. oktobra 1998. godine, načelnik Štaba Prištinskog korpusa, Vladimir Lazarević navodi:

„1. Dinamiku izvođenja dejstava 26. i 27.9.1998. godine, izvršena je prema zapovestima i naređenjima Komande PrK i nije bilo odstupanja.

78 Dok. pr. br. 6D700, Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS u rejonu Kosmač, *Šainović i dr.*

79 Dok. pr. br. 6D755, Borbeni izveštaj, MKSJ, predmet *Dorđević*.

80 Dok. pr. br. 4D403, Zahtev Generalštaba za dostavljanje pismene izjave, 2. oktobar 1998. godine, *Šainović i dr.*

2. Jedinice PrK nisu vršile nikakav masakr nad civilnim stanovništvom u zonama izvođenja borbenih dejstava.
Ne raspoložemo pouzdanim podacima za snage MUP-a koje smo podržavali u razoružavanju s. G. Obrinje.⁸¹

77. U izveštaju koji je početkom oktobra 1998. godine podneo komandantu 3. armije Dušanu Samardžiću, komandant Prištinskog korpusa Nebojša Pavković tvrdi da ne raspolaze informacijama „o navodnom masakru“ u Gornjem Obrinju. Međutim, u istom dokumentu informiše komandanta 3. armije da je upoznat „sa sadržajem neproverene informacije koju su pripadnici službe bezbednosti dostavili upravi bezbednosti GŠ VJ u kojoj se navodi da su neidentifikovani pripadnici nekih jedinica MUP-a koji su izvodili b/d [borbena dejstva] u s. G. Obrinje izvršili egzekuciju nad privedenim licima.“⁸²
78. Petar Damjanac, načelnik Odeljenja unutrašnjih poslova Glogovac, u svom svedočenju pred MKSJ negirao je učesće MUP-a u zločinu. On je tvrdio da je za taj „slučaj“ prvi put čuo kad mu je grupa finških patologa i pripadnika SUP Priština rekla da se u Gornje Obrinje mora poslati istražni sudija. Prema njegovim rečima, u periodu od jula do septembra 1998. godine policija nije odlazila na to područje jer je ono bilo pod kontrolom OVK pa se moglo dogoditi da bude uhvaćena u unakrsnu vatru između MUP-a i OVK.⁸³
79. Dragan Živanović, komandant 125. mtbr je u svom svedočenju pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* izbegao da govori konkretno o odgovornosti za masovno ubistvo u Gornjem Obrinju/Obri e Epërme. Na pitanje advokata odbrane da li se seća zajedničkih borbenih akcija VJ i MUP-a RS u širem području sela Gornje i Donje Obrinje od 26. septembra 1998. godine, Živanović je odgovorio:

„Sećam se da smo u podršci snagama MUP-a u toj akciji imali te borbene gubitke tu, u borbenim sredstvima i ljudstvu. Tu mi je i ranjen komandant borbene grupe major Dragan Trifunović.“⁸⁴

80. Na pitanje advokata odbrane da li je imao bilo kakve informacije o masakru civila u selu Gornje Obrinje, Živanović je odgovorio:

„Ne. Od mene je tražio komandant korpusa, tada general Pavković, izveštaj, i ja sam poslao izveštaj u vezi toga.“⁸⁵

3.3 Konstatacije iz presude Pretresnog veća MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*

81. „Pretresno veće se uverilo da je, u toku operacija koje su VJ i MUP krajem septembra 1998.

81 Dok. pr. br. 4D401, Izveštaj o izvođenju borbenih dejstava podnet Komandi PrK, 5. oktobar 1998. godine, *Šainović i dr.*

82 Dok. pr. br. P1440, Izveštaj PrK o događajima sa smrtnim posledicama, 5. oktobar 1998. godine, *Šainović i dr.*

83 Petar Damjanac, 6. mart 2008, *Šainović i dr.*, T. 23813-23814; Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, Tom 1 od 4, para. 908.

84 Dragan Živanović, 17. januar 2008, *Šainović i dr.*, T-20492.

85 Ibid, T-20494.

godine izveli u Gornjem Obrinju, ubijen određeni broj civila, među kojima je bilo žena i dece. Činjenica da je Generalštab VJ tražio da mu se dostave informacije o “masakru” koji je tamo navodno izvršen pokazuje da je, barem u početku, postojala određena zabrinutost da su snage VJ možda bile u to umešane. Međutim, nakon interne istrage je javljeno da pripadnici VJ nisu počinili ‘masakr’, a Odsek bezbednosti Prištinskog korpusa je u svom izveštaju naveo da odgovornost snose pripadnici MUP. **Pošto nije u mogućnosti da utvrdi da li je u te događaje bio umešan VJ ili MUP, Veće zaključuje da su to ubijanje izvršile snage SRJ i Srbije.**⁸⁶

IV. 1999. godina

4) Srbica/Skënderaj

Dana 20. marta 1999. godine, srpske snage ubile su 29 albanskih civila.

82. Grad Srbica/Skënderaj je smešten u centru istoimene opštine, južno od magistralnog puta Mitrovica/Mitrovicë - Peć/Pejë. Srbica/Skënderaj je 1999. godine imala oko 4.000 stanovnika, od kojih je 91% bilo albanske, i oko 5% srpske nacionalnosti.⁸⁷

4.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih

83. Predstavnici Kosovske verifikacione misije su 19. marta 1999. godine napustili Srbicu/Skënderaj,⁸⁸ Sutradan, 20. marta 1999. godine, „rano ujutro u policijsku stanicu, autobusima je stigao veliki broj srpskih vojnika sa tenkovima i blindiranim vozilima.“⁸⁹ Rasporedili su se na različita mesta u gradu: na brdu oko grada, u fabrici municije koja se nalazila u naselju III, na izlazu iz Srbice/Skënderaj ka Prekazu, u policijskoj stanici koja se nalazila u naselju II na izlazu iz grada.⁹⁰
84. Nakon nekog vremena, pripadnici srpskih snaga, obučeni u bele uniforme, maskirani, sa crnim rukavicama i crnim čizmama, počeli su da ulaze u albanske kuće u naselju II.⁹¹
85. Iz kuća porodica Thaqi, Kalleci i Shala, pripadnici srpskih snaga su, naočigled porodica, izveli osam muškaraca.⁹²
86. Iz kuća su izvedeni: **Sadri (Zenel) Gashi (1954), Nebih (Hazir) Vojvoda (1951) i Lavdim (Sali) Vojvoda (1979), Januz (Haliz) Kalleci (1938), Xhavit (Januz) Kelleci (1971), Musli (Dibran) Shala (1970), Sabit (Beke) Veliqi (1960) i Ramiz (Rexhep) Geci (1968).**⁹³

86 Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*; Tom 1 od 4, para. 912.

87 OEBS, Kosovska verifikaciona misija, „Kako viđeno, tako rečeno“, 1999, str. 343.

88 Baza podataka FHP: Izjava svedoka M.A, april 2007; Izjava T.B, april 2007.

89 Izjava svedoka F.G, april 2008, Baza podataka FHP.

90 Ibid.

91 Baza podataka FHP: Izjava svedoka D.S, april 2007; Izjava svedoka H.K; Izjava svedoka Sh.V, april 2007.

92 Izjava svedoka Sh.V, april 2007, Baza podataka FHP.

93 Baza podataka FHP: Izjava svedoka Sh.V, april 2007; Izjava svedoka Sh. V, april 2007; Izjava svedoka H.K, april 2007; Izjava svedoka R.G, april 2008; Dopunjena izjava svedoka F.G, decembar 2012.

87. Pripadnici srpskih snaga su muškarce sa rukama podignutim iznad glave odveli prema mestu zvanom Kod borova/Te pishat, na periferiji grada, kod bolnice.⁹⁴ To je poslednji put da su muškarci viđeni živi. Sa tog mesta se oko 9:00 čula rafalna paljba.⁹⁵
88. Tela svih osam muškaraca pripadnici srpskih snaga su predali muslimanskoj zajednici u Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë.
89. Dana 20. marta 1999. godine u Srbici/Skënderaj, pripadnici srpskih snaga ubili su još 21 civila i to:⁹⁶

Qemal (Xhafer) Neziri (1984)

Muhamet (Sheqir) Fazliju (1969)

Xhevdet (Zenel) Zenuni (1980)

Musa (Avdullah) Hajzer (1968)

Burim (Isuf) Gashi (1979)

Veli (Hasan) Mustafa (1965)

Emrullah (Sokol) Azemi (1978)

Xhavit (Rexhë) Sylejmani (1960)

Faton (Gani) Azemi (1977)

Muhamet (Ferat) Zenuni (1960)

Refki (Zeqir) Zeqiri (1975)

Idriz (Selman) Kameri (1954)

Shaip (Gani) Azemi (1973)

Hajzer (Hashim) Feka (1953)

Milazim (Sadik) Rexha (1972)

Isuf (Feriz) Gashi (1945)

Musli (Zeqir) Fazliju (1972)

Halil (Qerim) Gucati (1943)

Agim (Imer) Berisha (1971)

Hajdin (Maliq) Aruqi (1920)

Sejdi (Zeqir) Zeqiri (1969)

18

94 Dopunjena izjava svedoka F.G, decembar 2012, Baza podataka FHP.

95 Izjava svedoka D.S, april 2007, Baza podataka FHP. Članovi Odbora za zaštitu ljudskih prava i sloboda na Kosovu i predstavnici muslimanske verske zajednice su 24. marta 1999. godine preuzeli tela iz bolničke mrtvačnice u Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë i sledećeg dana ih sahranili na seoskom groblju u selu Šupkovac/Shupkofc, opština Mitrova/Mitrovicë. Videti Baza podataka FHP: Dopunjena izjava svedoka F.G, decembar 2012; Izjava svedoka D.S, april 2007; Izjava svedoka R.G, april 2008; Izjava svedoka H.K, april 2007; Izjava svedoka Sh.V, april 2007.

96 Baza podataka FHP: Izjava svedoka T.B, april 2007; Izjava svedoka Sh.K; Izjava svedoka F.Z, decembar 2000; Izjava svedoka B.B, maj 2007; Izjava svedoka Z.S, jun 2007; Izjava svedoka Xh.M, jul 2007; Izjava svedoka F.G; Izjava svedoka M.R, maj 2007; Izjava svedoka E.Z; Izjava svedoka Xh.G, novembar 2007; svedoka B.A, januar 2008; Dok. pr. br. P2798, Spisak nestalih lica Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu pri Misiji UN na Kosovu, predmet *Šainović i dr*, Baza podataka FHP; Izjava svedoka F.F, april 2012, Baza podataka FHP. Od 14 ubijenih muškaraca, devetorica se **na listi MKCK vode kao nestali**, i to: Sejdi (Zeqir) Zeqiri (1969) (BLG-801783-01), Refki (Zeqir) Zeqiri (1975) (BLG-802859-01), Agim (Imer) Berisha (1971) (BLG-801902-01), Isuf (Feriz) Gashi (1945) (BLG-800799-02), Burim (Isuf) Gashi (1979) (BLG-800799-01), Qemal (Xhafer) Neziri (1984) (BLG-801893-01), Idriz (Selman) Kameri (1954) (BLG-804611-01); Muhamet (Sheqir) Fazliju (1969) (BLG-803903-01) i Musli (Zeqir) Fazliju (1972) (BLG-803902-01), Emrullah (Sokol) Azemi (1978) (BLG-803014-01), Gani (Azem) Azemi (1951) (BLG-802803-03), Shaip (Gani) Azemi (1973) (BLG-802803-01), Faton (Gani) Azemi (1977) (BLG-802803-02) i Halil (Qerim) Gucati (1943) (BLG-802595-01), Muhamet (Ferat) Zenuni (1960) (BLG-800959-01) i Xhevdet (Zenel) Zenuni (1980) (BLG-801128-01).

4.2 Dokumenti i svedočenja pripadnika VJ koji ukazuju na odgovornost pripadnika 125. mtbr za zločine u Srbici/Skënderaj

90. Strogo poverljivi dokumenti VJ ukazuju na angažovanje 125. mtbr u operaciji koje su 20. marta 1999. godine izvedene u gradu Srbici/Skënderaj.

91. Prema dokumentu Prištinskog korpusa, 1. borbeno grupa 125. mtbr angažovana je u Srbici/Skënderaj u periodu 20-21. septembra 1998. godine, zajedno sa snagama MUP-a. „**Zamisao izvođenja akcije za razbijanje ŠTS** [šiptarskih terorističkih snaga] **u rejonu severne Drenice i Podujeva**” komande Prištinskog korpusa izdata je 18. marta 1999. godine. U njoj se navodi:

„[...] snage: **BG-125-1** [borbena grupa 1 125. mtbr] sa MUP-om, i sa mb/252.okbr [se anagažuju] na pravcu: G.Klina – **Srbica** – Poljance – G.Prekaz [...] **vreme izvođenja: 20. i 21.3.1999. godine.**”⁹⁷

92. Naredbu za učešće u operaciji u Srbici/Skënderaj 1. borbeno grupa 125. mtbr je dobila i u zapovesti Zajedničke komande za KiM. „**Zapovest o angažovanju snaga na suzbijanju terorizma na KiM**” Zajedničke komande za KiM izdata je 19. marta 1999. godine. 125. mtbr se naređuje:

„[...] u sadejstvu sa 37. mtbr i snagama MUP deblokirati pravac Klina-**Srbica** i **grad Srbica.**”⁹⁸

93. Za komandno mesto 125. mtbr je bila određena fabrika oružja u Srbici.⁹⁹

94. Svedočeći pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr*, komandant 125. mtbr Dragan Živanović je potvrdio učešće 125. mtbr u akciji u Srbici/Skënderaj 20. marta 1999. godine. On je rekao da je njegova brigada učestvovala u napadu na Srbicu/Skënderaj. Međutim, kada mu je tužilaštvo pokazalo Zapovest od 19. marta 1999. godine u kojoj je kao zadatak 125. mtbr određena „deblokada grada” Srbica/Skënderaj, Živanović je izjavio:

„Da. Primio sam akt komande korpusa. Ovaj zadatak mi je nelogičan. Kaže 125. motorizovana brigada. Znači kompletna. Tako da već malo sumnjam da li sam stvarno video ovaj akt. Ja sam očekivao da piše 125. mtbr sa, odnosno u zagradi BG-1 [borbena grupa 1], BG-2 [borbena grupa 2]. Ne znam da nije ispravljan akt.”¹⁰⁰

Odobranje napada na „nelojalne” albanske civile

95. Zapovest Zajedničke komande za KiM od 19. marta 1999. godine sadržala je sledeću naredbu: „**Prema lojalnom civilnom stanovništvu isticati potrebu pravilnog odnosa...**”¹⁰¹

97 Dok. pr.br. 6D1416, Zamisao izvođenja akcije za razbijanje ŠTS u rejonu severne Drenice i Podujeva, *Šainović i dr*, str. 1.

98 Dok. pr.br. P3049, Zapovest o angažovanju snaga na suzbijanju terorizma na KiM, *Šainović i dr*, str. 3.

99 Ibid.

100 Dragan Živanović, 18. januar 2008. godine, *Šainović i dr*, T-20565-20568.

101 Dok. pr. br. P3049, Zapovest o angažovanju snaga na suzbijanju terorizma na KiM, *Šainović i dr*, str. 3.

96. Ovakva zapovest predstavlja kršenje Ženevskih konvencija i njihovih dodatnih protokola koji zahtevaju apsolutnu zaštitu civilnog stanovništva i zabranjuju pravljenje razlike između civila po bilo kom osnovu.¹⁰²
97. Ovakva vrsta naredbe pojavljivala se u više naređenja vezanih za akcije 125. mtbr.¹⁰³

5) Ljubenić/Lubeniq

Dana 1. aprila 1999. godine, srpske snage ubile su 59 albanskih civila.

98. Ljubenić/Lubeniq se nalazi u opštini Peć/Pejë, oko 7 km južno od grada Peć/Pejë na izlasku sa glavnog puta za Dečane/Dečan.¹⁰⁴

5.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih i optužnice Tužilaštva za ratne zločine

99. Dana 1. aprila 1999. godine, oko 7:00 časova ujutru pripadnici formacije *Šakali*, jedinice 177. VTO Peć zajedno sa pripadnicima TO u grupama po četvorica ušli su u Ljubenić/Lubeniq.¹⁰⁵ Počeli su da isteruju civile iz kuća, uz naredbu da se okupe kod seoske džamije u centru sela. Ubrzo, ispred džamije se okupilo nekoliko stotina meštana.¹⁰⁶
100. Vojnici su kod džamije odmah izdvojili muškarce. Ženama, deci i starima naredili su da idu u Albaniju. Zadržali su 63 muškarca. Jedan vojnik je pitao muškarce ko je zapalio albanske kuće u blizini. Adem Haradinaj, koji mu je bio najbliži, odgovorio je da je kuće zapalila policija. Tada je vojnik naredio **Ademu (Sadik) Haradinaju (1932)** da istupi, a zatim pucao u njega iz automatske puške, usmrтивši ga na licu mesta. Ukë Bushati se zatim obratio vojniku rečima: „Ubio si čoveka ne dajući mu ni da završi rečenicu.“ Vojnik koji je pucao u Adema Haradinaja mu je rekao: „Ti ćeš da mi kažeš koga ću da ubijem“, a zatim je ispalio nekoliko metaka u **Ukë (Hajdar) Bushati (1951)**.¹⁰⁷

20

102 Zajednički član 3. Ženevskih konvencija: „Prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usled bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz kojeg bilo drugog uzroka, **postupaće se u svakoj prilici, čovečno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije** zasnovane na rasi, boji kože, veri ili ubeđenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili kome bilo drugom sličnom merilu.“ Član 48. Dodatnog protokola I uz Ženevske konvencije: „Da bi obezbedile poštovanje i zaštitu civilnog stanovništva i civilnih objekata, strane u sukobu treba u **svako doba da prave razliku između civilnog stanovništva i boraca**...“ Videti takođe Član 85. (3) **Dodatnog protokola I uz Ženevsku konvenciju**: „Pored teških povreda definisanih u članu 11. sledeća dela će se smatrati kao teške povrede ovog protokola **kada su izvršena namerno**, kršenjem odgovarajućih odredaba ovog protokola, i kada su prouzrokovala smrt ili ozbiljne telesne ili zdravstvene povrede: (a) napad na civilno stanovništvo ili pojedina civilna lica...“ Videti presudu Pretresnog veća MKSJ u predmetu *Blaškić*, para. 180, presudu Pretresnog veća MKSJ u predmetu *Galić*, para. 29, 32, 50, 56. Videti i rezolucije Generalne Skupštine UN 2444, 2675, 2673.

103 Videti zločin u Kraljanu/Kralan, odeljak 6 Dosijea.

104 OEBS, Kosovska verifikaciona misija, „Kako viđeno, tako rečeno“, 1999, str. 290.

105 Izjava Zorana Raškovića, Viši sud u Beogradu, predmet *Čuška*, 23. april 2013. godine.

106 Baza podataka FHP: Izjava svedoka S.J, oktobar 2007; Izjava svedoka S.U, januar 2001; Izjava svedoka D.U, januar 2001; Izjava svedoka M.A, oktobar 2007.

107 Baza podataka FHP: M.A, oktobar 2007.

101. Pripadnici srpskih snaga su potom naredili muškarcima da legnu na zemlju uz psovke: „Lezite dole, majku vam arnautsku!“ Kada su svi muškarci polegali, vojnici su otvorili rafalnu pučnjavu na njih. Pučnjava je trajala nekoliko minuta. Jedan od vojnika je rekao: „Ne sme ni jedan da ostane živ, kontrolišite!“ Vojnici su tada ušli u masu ubijenih civila kontrolišući da li su svi mrtvi, a one koji su još uvek disali su ubijali na licu mesta. Vojnici su zatim napustili selo.¹⁰⁸ Streljanje je preživelo sedam muškaraca koji su bili prekriveni leševima.

102. Ubijeni 1. aprila 1999. godine kod džamije u Ljubeniću/Lubeniq su:¹⁰⁹

Gezim (Deme) Avdullahaj (1984)

Arif (Iber) Tahiraj (1975)

Tafil (Haradin) Huskaj (1981)

Fehmi (Shaban) Huskaj (1981)

Gani (Din) Soshi (1976)

Khavit (Jashar) Hamzaj (1975)

Ramiz (Sadik) Berisha (1970)

Fazli (Tahir) Ukshinaj (1970)

Zeqë (Hysen) Bobi (1969)

Fadil (Shaban) Alimehaj (1953)

Rexhë (Hasan) Rexhaj (1952)

Ramë (Binak) Ukshinaj (1952)

Ukë (Hajdar) Bushati (1952)

Rrustem (Male) Alimehaj (1950)

Hajdar (Uke) Ukshinaj (1948)

Haxhi (Mustafë) Alimehaj (1947)

Avdyl (Ali) Bobi (1942)

Neke (Selman) Huskaj (1940)

21

108 Baza podataka FHP: Izjava svedoka M.A, oktobar 2007; Izjava svedoka D.U, januar 2001; Izjava svedoka S.J, oktobar 2007; Izjava svedoka S.B, januar 2001.

109 Baza podataka FHP. **Tela 30 albanskih civila streljanih u Ljubeniću/Lubeniq pronađena su u masovnim grobnicama u beogradskom naselju Batajnica:** Osman (Haradin) Huskaj (1965); Riza (Avdyl) Morina (1968); Neke (Selman) Huskaj (1940); Musa (Sadik) Jahmurtaj (1930); Selim (Sadik) Hamzaj (1935); Ilir (Sokol) Lokaj (1956); Haxhi (Mustafë) Alimehaj (1947); Fehmi (Shaban) Huskaj (1981); Ramë (Sadik) Huskaj (1935); Smajl (Isuf) Bushati (1937); Bajram (Rexhe) Bobi (1936); Adem (Sadik) Haradinaj (1932); Kadri (Sadik) Jahmurtaj (1912); Bekë (Rexhe) Bobi (1934); Naim (Hime) Huskaj (1957); Ramiz (Brahim) Hamzaj (1958); Ukë (Hajdar) Bushati (1952); Rrustem (Male) Alimehaj (1950); Ramë (Binak) Ukshinaj (1952); Bajram (Salih) Bushati (1962); Ruzhdi (Qerim) Ukshinaj (1965); Khavit (Jashar) Hamzaj (1975); Gezim (Deme) Avdullahaj (1984); Adem (Isuf) Bushati (1932); Haradin (Jake) Huskaj (1958); Tafil (Haradin) Huskaj (1981); Shaban (Isuf) Alimehaj (1933); Shaban (Lahe) Alimehaj (1958); Selaim (Dervish) Sylaj (1960) i Rexhë (Hasan) Rexhaj (1952). Videti dok. pr. br. P2798, Spisak nestalih lica Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu pri Misiji UN na Kosovu, predmet *Šainović i dr.* Nakon rata, **na pećkom groblju pronađeni su posmrtni ostaci 11 albanskih civila ubijenih u Ljubeniću/Lubeniq**, i to: Hajdar (Uke) Ukshinaj (1948); Fadil (Shaban) Alimehaj (1953); Hazir (Male) Alimehaj (1957); Rrustem (Sadri) Ukaj (1937); Metush (Deli) Huskaj (1927); Haxhi (Beqir) Huskaj (1961); Fazli (Tahir) Ukshinaj (1970); Zeqë (Hysen) Bobi (1969); Avdyl (Ali) Bobi (1942); Ramiz (Sadik) Berisha (1970); Nazmi (Beqir) Rrustemaj (1962), dok se **devet muškaraca i dalje vode kao nestali na listi MKCK** i to: Gani (Din) Soshi (1976) (BLG-801099-01); Ramë (Ali) Avdullahaj (1964) (BLG-802627-01); Arif (Iber) Tahiraj (1975) (BLG-801538); Sali (Beqir) Rrustemaj (1957) (BLG-801618-01); Muharrem (Rexhë) Bobi (1938) (BLG-803126-01); Smajl (Musa) Jahmurtaj (1965) (BLG-803171-02); Jashar (Misin) Hamzaj (1935) (BLG-803162-01) i Selaim (Dervish) Sylaj (1960) (BLG-803169-01). Videti Međunarodni komitet Crvenog Krsta, „Knjiga nestalih osoba u vezi sa događajima na Kosovu od januara 1998. godine“, 2000. Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6.

Cun (Avdyl) Morina (1969)	Sefer (Sali) Shoshi (1938)
Riza (Avdyl) Morina (1968)	Muharrem (Rexhë) Bobi (1938)
Osman (Haradin) Huskaj (1965)	Smajl (Isuf) Bushati (1937)
Smajl (Musa) Jahmurtaj (1965)	Rrustem (Sadri) Ukaj (1937)
Ruzhdi (Qerim) Ukshinaj (1965)	Bajram (Rexhe) Bobi (1936)
Ramë (Ali) Avdullahaj (1964)	Jashar (Misin) Hamzaj (1935)
Nazmi (Beqir) Rrustemaj (1962)	Selim (Sadik) Hamzaj (1935)
Bajram (Salih) Bushati (1962)	Ramë (Sadik) Huskaj (1935)
Haxhi (Beqir) Huskaj (1961)	Bekë (Rexhe) Bobi (1934)
Selaim (Dervish) Sylaj (1960)	Shaban (Isuf) Alimehaj (1933)
Muzli (Hazir) Haradinaj (1959)	Adem (Sadik) Haradinaj (1932)
Shaban (Lahe) Alimehaj (1958)	Adem (Isuf) Bushati (1932)
Haradin (Jake) Huskaj (1958)	Bajram (Sadik) Alimehaj (1931)
Ramiz (Brahim) Hamzaj (1958)	Musa (Sadik) Jahmurtaj (1930)
Naim (Hime) Huskaj (1957)	Metush (Deli) Huskaj (1927)
Sali (Beqir) Rrustemaj (1957)	Selim (Zenun) Aličkaj (1920)
Hazir (Male) Alimehaj (1957)	Kadri (Sadik) Jahmurtaj (1912)
Ilir (Sokol) Lokaj (1956)	Smajl (Azem) Huskaj (1915)

103. Tog dana, u svojim kućama u Ljubeniću/Lubeniq ubijeni su i: **Adem (Isuf) Bushati (1932)**,¹¹⁰ **Bajram (Sadik) Alimehaj (1931)** i **Fadil (Shabana) Alimehaj (1953)**.¹¹¹

104. Srpske snage su tog dana u Ljubeniću/Lubeniq zapalile najmanje 11 porodičnih kuća.¹¹²

105. O streljanju civila u Ljubeniću/Lubeniq u predmetu *Ćuška* svedočio je Zoran Rašković, bivši pripadnik *Šakala*.¹¹³

106. Masovno ubistvo u Ljubeniću/Lubeniq dokumentovano je i od strane *Human Rights Watch*.¹¹⁴

110 Izjava svedoka I.B, oktobar 2007, Baza podataka FHP.

111 Izjava svedoka M.A, oktobar 2007, Baza podataka FHP.

112 Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6.

113 Zoran Rašković, 26. januar 2012. godine, predmet *Ćuška*, str. 39.

114 Human Rights Watch, „Po naređenju: Ratni zločini na Kosovu“, 2001, str. 333-335.

5.2 Dokumenti i svedočenja pripadnika VJ koji ukazuju na odgovornost Dragana Živanovića za zločin u Ljubeniću/Lubeniq

107. Jedinica *Šakali* bila je deo 177. VTO Peć koji je bio potčinjen 125. mtbr.¹¹⁵ Prema pravilima međunarodnog prava, Dragan Živanović je kao komandant 125. mtbr imao obavezu da preduzme sve neophodne mere da spreči zločin u Ljubeniću/Lubeniq, odnosno da nakon saznanja za zločin, počinioce tog zločina prijavi organima krivičnog gonjenja.
108. U svedočenju u predmetu *Čuška*, optuženi Abdulah Sokić je rekao da su *Šakali* bili „interventni vod 177. VTO Peć“ i da im je to bilo zvanično ime, a ne *Šakali*.¹¹⁶
109. Zoran Rašković, pripadnik *Šakala*, svedočeći u predmetu *Čuška*, ukazao je na povezanost *Šakala* sa 177. VTO Peć:
- „...ako smo ljudi išli da dobijaju plate od 177. i od vojske i negde na onom trokutu je pisalo 177, negde smo se vodili po toj 177, ja ne znam kako to ide po papirima i zvanično, ja znam kako je bilo na terenu.“¹¹⁷
110. Prema jednom dokumentu VJ, 177. VTO Peć je formalno prepotčinjen 125. mtbr 25. aprila 1999. godine, dakle 24 dana nakon zločina u Ljubeniću/Lubeniq.¹¹⁸
111. Suprotno tome, dokumenti 125. mtbr, svedočenja više svedoka pred Većem za ratne zločine u Beogradu u predmetu *Čuška* koji se vodi protiv pripadnika 177. VTO za zločine u Čuški/Qyshk, Zahaću/Zahaq, Pavljanu/Pavlan i Ljubeniću/Lubeniq kao i svedočenje Dragana Živanovića pred MKSJ u predmetu Haradinaj, ukazuju da je 177. VTO bio potčinjen 125. mtbr u vreme zločina u Ljubeniću/Lubeniq. **23**
112. U svedočenju pred MKSJ, nekadašnji komandant 125. mtbr Dragan Živanović rekao je da je 177. VTO njemu bila prepotčinjena još „rano u aprilu“.¹¹⁹
113. Neki drugi vojni dokumenti i svedočenja oficira i vojnika VJ daju osnova za zaključak da je 177. VTO Peć bio prepotčinjen 125. mtbr pre 25. aprila 1999. godine, još Ratnim planom,¹²⁰ odnosno pre masovnog ubistva albanskih civila u Ljubeniću/Lubeniq.¹²¹
114. Duško Antić, koji je 1999. godine bio komandant Vojnog odseka Peć, svedočeći u predmetu *Čuška* rekao je sledeće:

„Svedok Duško Antić: ...shodno mobilizacijskim i ratnim planovima **već od 24. marta**, pošto

115 Transkript glavnog pretresa od 23. maja 2011. godine, predmet *Čuška*, str. 13-14.

116 Abdulah Sokić, 24. decembar 2010, predmet *Čuška*, str. 22.

117 Zoran Rašković, 26. januar 2012. godine, predmet *Čuška*, str. 33. Videti i Zoran Rašković, 26. decembar 2011. godine, predmet *Čuška*, str. 35.

118 Dok. pred. br. 6D 1023, Plan angažovanja združenih sastava od 25. aprila 1999. godine, predmet *Šainović i dr.*

119 Dragan Živanović, 17. januar 2008, Predmet *Šainović i dr.*, str. 20497.

120 Videti gore, fn 29.

121 Duško Antić, 23. februar 2011, predmet *Čuška*, str. 65.

Vojni odsek nije borbena jedinica, Vojni odsek nema zonu odgovornosti, to imaju borbene brigade...

Predsednik veća: Dobro, sad pričamo šta je bilo konkretno?

Svedok Duško Antić: ...vojni odsek Peć prepotčinjava se 125. brigadi...

[...]

Predsednik veća: A onda kome je Toplica [Miladinović, komandant 177. VTO Peć] prepotčinjen?

Svedok Duško Antić: Komandi 125. brigade kako je bilo u ratnom planu.

Predsednik veća: I ko je bio tamo u 125. komandant?

Svedok Duško Antić: General Živanović je bio komandant.

[...]

Predsednik veća: A ko je faktički tu u Peći i nad tom vojskom u Peći, nad 177. VTO imao komandu, vi ili Toplica Miladinović?

Svedok Duško Antić: Toplica Miladinović je bio komandant vojno teritorijalnog odreda i on je bio u sklopu 125. brigade.¹²²

115. Svedočeći u svojstvu optuženog u predmetu *Ćuška*, Toplica Miladinović, komandant 177. VTO Peć rekao je da je naređenja primao od 125. mtbr:

24

„Predsednik veća: A ovo što ste rekli u policiji, 'zadatke u to vreme sam dobijao od načelnika ili komandanta Štaba VTO Peć ili od načelnika štaba 125. mtbr', nama nista danas pomenuli da ste dobijali komande od načelnika štaba 125. mtbr, potpukovnik, mislim da se radi o Nikoliću?

Optuženi Toplica Miladinović: Ne znam to ime, ne znam da je tačno, ali je činjenica jer mi smo podređeni znači bukvalno Vojni odsek i jedinice koje su tu, one su u ratu.

Predsednik veća: Ne, samo nam kažite da li ste od ove 125, od načelnika štaba 125. motorizovane, potpukovnika Nikolića dobijali komandu?

Optuženi Toplica Miladinović: Da.¹²³

116. Na pitanje punomoćnika oštećenih u predmetu *Ćuška* o tome kakav je bio odnos između 177. VTO Peć i 125. mtbr, optuženi Toplica Miladinović je rekao:

„Ja sam juče probao da, mislim da sam juče o tome pričao da 125. brigada mi smo njima znači paralelno bili podređeni po tom vojničkom znači teritorijalnom kriterijumu, znači oni su da kažem ta brigada je znači najstarija. A znači ja sam samo za poneke borbene elemente bio

122 Ibid.

123 Toplica Miladinović, 20. decembar 2010, predmet *Ćuška*, str. 79.

njima kako bi rekao potčinjen.¹²⁴

117. Svedok Zoran Rašković, bivši pripadnik *Šakala* koji je svedočio u predmetu *Čuška*, rekao je da su sa zločinom u Ljubeniću/Lubeniq tada bili upoznati i VJ I MUP.

„Predsednik veća: Koje su na primer te likvidacije civila?

Svedok Zoran Rašković: Pa gospođo meni i onako naj, najstrašnije nekako moje sećanje jeste ona gomila u Ljubeniću znate ljudi u papučama, u opancima, golorukih.

Predsednik veća: Kada je bio Ljubenić?

Svedok Zoran Rašković: Početkom aprila, to je prvi masakr koji sam video u životu, i to je to, to je baš tako.

Predsednik veća: Dobro, hoćete da mi kažete onda da se znalo za te događaje?

Svedok Zoran Rašković: Pa naravno da se znalo, znala je vojska, znala je policija, sad ne verujem da su građani znali toliko ali se i među građanstvom u Peći pričalo o tome bre, znalo se gde Mrtvi [pok. Nebojša Minić, komandant Šakala] ode trava više ne raste bre, otišlo znači gde ode otišao je u većini slučajeva Mrtvi je lake ruke i lakog oroza, vrlo je bio.

Predsednik veća: U smislu da je znana i komandi vojske?

Svedok Zoran Rašković: Ja ovaj nisam bio u komandi vojske, ali da komanda to nije znala bilo bi... 25

Predsednik veća: Mislim da je bilo da te mere javno da...?

Svedok Zoran Rašković: Pa kako ne, mislim bilo bi apsurdno nelogično da to komanda nije znala bre, pa nisu to drva, to su gomile ljudi.¹²⁵

6) Kraljane/Kralan

Dana 4. aprila 1999. godine, srpske snage ubile su 78 albanskih civila.

118. Selo Kraljane/Kralan nalazi se u opštini Đakovica/Gjakovë, oko 20 kilometara severno od grada Đakovica/Gjakovë i oko 25 km istočno od Dečana/Deçane.

6.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih

119. Krajem marta 1999. godine nekoliko hiljada albanskih civila iz opština Klina/Klinë, Mališevo/Malishevë i Đakovica/Gjakovë, sklonilo se u Kraljane/Kralan radi bezbednosti, jer je to selo bilo

124 Toplica Miladinović, 21. decembar 2010, predmet *Čuška*, str. 9.

125 Zoran Rašković, 26. januar 2012. godine, predmet *Čuška*, str. 39.

pod kontrolom OVK.¹²⁶ Izbeglice su se smestile u osnovnu školu u zapadnom delu sela, na putu ka selu Jablanica/Jabllanicë.¹²⁷

120. Dana 2. aprila 1999. godine na ulazu u Kraljane/Kralan iz pravca Rakovine/Rakovinë vodila se borba između pripadnika srpskih snaga i OVK. Oko 08:00 časova srpske snage ušle su u selo, prvo sa pešadijom, a zatim i sa tenkovima i topovima, nakon čega su se pripadnici OVK povukli u šumu.¹²⁸
121. Kada su izbeglice videli da se u centru sela nalazi veliki broj srpskih snaga sa tenkovima, formirale su kolonu. Na čelu kolone istakle su beli čaršav u znak predaje i zaputile se prema Jablanici/Jabllanicë. Kada je kolona stigla do jedne stare vodenice na izlazu iz sela, pripadnici srpskih snaga su ih zaustavili.
122. Počeli su da odvajaju muškarce na livadu pored puta, dok su ženama i deci naredili da nastave put ka Đakovici/Gjakovë.¹²⁹ Tom prilikom su ih psovali i vređali: „Idite kod Klintona!“, „Žalite se Rugovi!“, „Ovde za vas nema mesta!“¹³⁰
123. Oko 500 muškaraca zadržano je na livadi, sa leve strane puta, kod vodenice.¹³¹ Pripadnici srpskih snaga su zatim naredili zatočenim muškarcima da se spuste do potoka koji je bio kod vodenice, da skinu gornji deo odeće, i da se sa podignutim rukama iza glave poredaju uz obalu potoka. Dok su muškarci stajali sa podignutim rukama, pripadnici srpskih snaga su ih psovali i tukli kundacima pušaka.¹³² Zastrášivali su ih tako što su tobože pokušavali da ih pregaze tenkom.¹³³ Tokom maltretiranja, pripadnici srpskih snaga su pucali u dvojicu muškaraca, Hasana Dushku i Avdiju [prezime nepoznato] iz sela Labučevo/Llapçevë i ranili ih.¹³⁴
- 26
124. Celu noć muškarci su proveli pored potoka, bez hrane i vode, opkoljeni od strane pripadnika srpskih snaga.¹³⁵
125. Sutradan, 3. aprila 1999. godine, dva pripadnika srpskih snaga su zatočenicima saopštili da će ih osloboditi ukoliko sakupe nekoliko hiljada nemačkih maraka. Zarobljeni muškarci su za svog predstavnika odredili 45-godišnjeg Envera Hotija. Hoti je sakupio novac i predao ga srpskim snagama. Kasnije tog dana na livadu je došao jedan vojni kamion. U njega su pripadnici srpskih snaga uveli grupu starijih muškaraca i dva ranjenika i odveli ih do Đakovice/Gjakovë, gde im je

126 Baza podataka FHP: Izjava svedoka M.F, avgust 2007; Izjava svedoka F.G, mart 2000; Izjava svedoka R.K, avgust 2007; Izjava svedoka Sh.E, avgust 2007.

127 Izjava svedoka Sh.E, avgust 2007, Baza podataka FHP.

128 Baza podataka FHP: Izjava svedoka N.G, februar 2000; Izjava svedoka M.K, januar 2008.

129 Baza podataka FHP: Izjava svedoka Xh. G, avgust 2007; Izjava svedoka I.G, oktobar 2007.

130 Izjava svedoka F.G, mart 2000, Baza podataka FHP.

131 Baza podataka FHP: Izjava svedoka A.R, avgust 2007; Izjava svedoka R.K, avgust 2007; Izjava svedoka Xh. G, avgust 2007.

132 Baza podataka FHP: Izjava svedoka M.K, januar 2008; Izjava svedoka S.M, avgust 2007; Izjava svedoka A.R, avgust 2007; Izjava svedoka K.K, decembar 2007.

133 Baza podataka FHP: Izjava svedoka K.K, decembar 2007; Izjava svedoka Xh.G, avgust 2007; Izjava svedoka R.K, avgust 2007.

134 Izjava svedoka S.M, avgust 2007, Baza podataka FHP.

135 Izjava svedoka F.G, mart 2000, Baza podataka FHP.

naređeno da idu peške u Albaniju. Ostalima je rečeno da će kasnije doći drugi kamioni koji će ih odvesti do granice sa Albanijom.¹³⁶

126. Sutradan, 4. aprila 1999. godine, na livadu gde su držani albanski muškarci došao je jedan oficir VJ u vojnom džipu. Predstavio se kao „major Grujić“. Rekao im je da ne može da im obezbedi kamione koji bi ih prevezli do granice sa Albanijom, već da će morati da idu peške.¹³⁷ Kada su muškarci oformili kolonu, 10-15 pripadnika srpskih snaga sa šlemovima na glavi je počelo da odvaja mlade muškarce na stranu. Starije muškarce su povelili na glavni put ka Đakovici/Gjakovë. Njima su rekli da će mladi muškarci koji su ostali na livadi, biti oslobođeni nakon što zatrpaju rovove koje je napravila OVK u obližnjoj šumi.¹³⁸
127. Stariji muškarci koji su se u pratnji pripadnika srpskih snaga i jednog tenka kretali ka Đakovici/Gjakovë, čuli su pucnjavu iz pravca livade na kojoj su ostali mladi muškarci. Pucnjava je trajala nekoliko minuta.¹³⁹
128. Od 78 albanskih muškaraca, koje su 4. aprila 1999. godine pripadnici srpskih snaga zadržali na livadi na izlasku iz Kraljana/Kralan, tela njih 17 su pronađena u masovnoj grobnici u Srbiji, kod jezera Perućac¹⁴⁰, dok je osam tela pronađeno na groblju u selu Brekovac/Brekoc [opština Đakovica/Gjakovë].¹⁴¹
129. Ostalih 53 muškaraca koji su poslednji put viđeni živi u Kraljanu/Kralan 4. aprila 1999. godine i dalje se vode kao nestali na listi MKCK.¹⁴²

Shkelzen (Rifat) Hajdaraj (1984)
(BLG-801798-01)

Tahir (Beqir) Krasniqi (1969)
(BLG-801269-01)

Kushtrim (Hilmi) Raci (1984)
(BLG-802885-01)

Sadri (Azem) Ahmeti (1966)
(BLG-803228-01)

Genc (Fadil) Elezaj (1983)
(BLG-802612-03)

Qamil (Shaban) Elezaj (1965)
(BLG-802612-02)

27

136 Baza podataka FHP: Izjava svedoka O.D, novembar 2000; Izjava svedoka M.K, januar 2008; Izjava svedoka R.K, avgust 2007; Izjava svedoka K.K, decembar 2007.

137 Baza podataka FHP: Izjava svedoka K.K, decembar 2007; Izjava svedoka H.G, septembar 2007.

138 Izjava svedoka O.D, novembar 2000, Baza podataka FHP.

139 Izjava svedoka K. K, decembar 2007, Baza podataka FHP.

140 To su tela sledećih civila: **Enver (Hysen) Hoti (1954), Sadri (Sefer) Deskaj (1949), Xhevdet (Smajl) Dushi (1968), Shefqet (Smajl) Dushi (1973), Basri (Gani) Morina (1979), Hamit (Pajazit) Gashi (1966), Pashtrik (Vesel) Krasniqi (1978), Shpend (Jahir) Kotorri (1974), Bekim (Milazim) Racaj (1968), Vesel (Mehmet) Seferaj (1965), Smajl (Sefer) Manaj (1973), Burim (Osman) Rexhepaj (1980), Halit (Haki) Gashi (1966), Selim (Hazir) Berisha (1959), Haxhi (Muharrem) Gllasoviku (1961), Besim (Hashim) Hasani (1981) i Blerim (Jahir) Kotorri (1977)**. Baza podataka FHP.

141 **Ilir (Avdyll) Kelmendi (1968); Avni (Gani) Morina (1980); Hidajet (Vesel) Kryeziu (1976); Sejdi (Jakup) Thaçi (1978); Ramiz (Sadik) Merlaku (1980); Valon (Hazir) Borincaj (1984); Valdet (Isuf) Buqani (1979) i Binak (Xhemë) Gllasoviku (1981)**. Baza podataka FHP.

142 Dok. pr. br. P2798, Spisak nestalih lica Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu pri Misiji UN na Kosovu, predmet *Šainović i dr*; Baza podataka FHP.

Sabedin (Kadri) Kryeziu (1982)
(BLG-801881-01)

Mentor (Maliq) Kryeziu (1981)
(BLG-801451-01)

Sahit (Ahmet) Gashi (1981)
(BLG-801309-01)

Kamer (Adem) Seferaj (1981)
(LG-802888-01)

Naim (Dinë) Halilaj (1981)
(BLG-802895-02)

Ylli (Rame) Manaj (1980)
(BLG-801939-01)

Vehbi (Pajazit) Halilaj (1979)
(BLG-801380-01)

Valdet (Isuf) Buqani (1979)
(BLG-802773-01)

Abedin (Ajet) Dushi (1979)
(BLG-802775-01)

Feriz (Osman) Rexhepi (1977)
(BLG-802887-03)

Hysni (Rexhep) Krasniqi (1977)
(BLG-802204-01)

Masar (Ymer) Dushi (1976)
(BLG-801929-01)

Bali (Pajazit) Gashi (1976)
(BLG-800798-01)

Mentor (Xhemail) Myrtaj (1976)
(BLG-802363-02)

Nevzat (Hysen) Raci (1976)
(BLG-802883-01)

Bashkim (Osman) Rexhepi (1974)
(BLG-802887-01)

Bekim (Muharrem) Gashi (1974)
(BLG-802782-01)

Bekim (Hashim) Hasani (1973)
(BLG-802380-01)

Jakup (Bajram) Dushi (1964)
(BLG-802776-01)

Rexhep (Ibrahim) Mazreku (1963)
(BLG-801800-01)

Brahim (Kadri) Fejza (1962)
(BLG-800890-02)

Fadil (Shaban) Elezaj (1962)
(BLG-802612-01)

Haxhi (Muharrem) Gllasoviku (1961)
(BLG-802778-01)

Bajram (Riza) Bytyqi (1961)
(BLG-802586-01)

Azem (Avdullah) Deskaj (1960)
(BLG-802386-01)

Hajriz (Islam) Borincaj (1960)
(BLG-802167-01)

Qaush (Musli) Morina (1960)
(BLG-802898-01)

Sheremet (Brahim) Ismajli (1958)
(BLG-801909-01)

Emin (Ramadan) Krasniqi (1958)
(BLG-801191-01)

Hashim (Jahë) Hasanaj (1957)
(BLG-801239-01)

Isa (Halil) Gashi (1956)
(BLG- 801157-01)

Ismet (Hazir) Gashi (1956)
(BLG-802780-01)

Osman (Kadri) Fejza (1956)
(BLG-800890-01)

Rifat (Bali) Hajdaraj (1953)
(BLG-802012-01)

Adem (Hazir) Gashi (1952)
(BLG-802378-01)

Faik (Zenel) Morina (1951)
(BLG-801220-01)

Driton (Xhemail) Myrtaj (1973)
(BLG-802363-01)

Sefer (Azem) Krasniqi (1972)
(BLG-801144-01)

Hazir (Adem) Gashi (1972)
(BLG-802779-01)

Sadik (Daut) Hereqi (1971)
(BLG-802785-01)

Fadil (Murat) Mustafaj (1970)
(BLG-801809-01)

Nazmi (Osman) Dushi (1969)
(BLG- 801928-01)

Sinan (Shaban) Raci (1948)
(BLG-802886-01)

Dinë (Ukë) Halilaj (1948)
(BLG-802895-01)

Bajram (Isë) Thaçi (1947)
(BLG-801407-01)

Curr (Shaban) Raci (1945)
(BLG-802884-01)

Hajzer (Rexhep) Veseli (1944)
(BLG-802788-01)

6.2 Dokumenti i svedočenja pripadnika VJ koji ukazuju na odgovornost pripadnika 125. mtbr za zločine u Kraljanu/Kralan

130. Dokumenti VJ nesumnjivo ukazuju na prisustvo 125. mtbr u Kraljanu/Kralan u vreme zločina 4. aprila 1999. godine. Štaviše, podaci iz ovih dokumenata ukazuju na to da su pripadnici 125. mtbr bili na mestu zločina i da su ubijeni civili bili pod njihovom vlašću nesposredno pre ubistva.

Prisustvo u Kraljanu/Kralan u vreme zločina (3-4. april 1999. godine)

131. Prema naređenjima Prištinskog korpusa i Zajedničke komande za KiM, 5. borbena grupa 125. mtbr angažovana je sa snagama MUP-a u akciji protiv OVK u Kraljanu/Kralan.

132. Komanda Prištinskog korpusa je 1. aprila 1999. godine izdala naređenje za „**Angažovanje snaga PrK na obezbeđenju, kontroli teritorije i blokadi rejona Jablanica**” u kojem se kao zadatak 5. borbene grupe 125. mtbr određuje:

„Izvršiti posedanje šireg rejona: **s. Kraljane** [...] u gotovosti za aktivna dejstva na pravcu: s **Kraljane**-Crna Gora-s. Dašinovac.“¹⁴³

133. Sledećeg dana, 2. aprila 1999. godine, Zajednička komanda za KiM izdala je „**Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS** [šiptarskih terorističkih snaga] **u rejonu Jablanica**“, u kojoj je kao zadatak 5. borbene grupe 125. mtbr određen:

„Podržati snage MUP-a u razbijanju i uništenju ŠTS na pravcu: **s. Kraljane**-s. Jablanica...“¹⁴⁴

143 Dok. pr. br. P2029, Angažovanje snaga PrK na obezbeđenju, kontroli teritorije i blokadi rejona Jablanica, Naređenje, *Šainović i dr.* str. 1.

144 Dok. pr. br. P2003, Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS u rejonu Jablanica od 2. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.* str. 3.

134. Borbeni izveštaj 125. mtbr i ratni dnevnik 5. borbene grupe 125. mtbr potvrđuju prisustvo 125. mtbr u Kraljanu/Kralan u vreme zločina. U „**Redovnim borbenim izveštajima**“ komande 125. mtbr od 3. i 4. aprila 1999. godine stoji da se 5. borbena grupa „angažuje po odluci K-danta PrK [Prištinskog korpusa VJ], u rejonu: **s. Kraljane**, s. Šaban Mahala, s. Calat mahala“.¹⁴⁵
135. U Ratnom dnevniku 5. borbene grupe 125. mtbr se za tri naredna dana, sve do 5. aprila 1999. godine navodi da 5. borbena grupa zajedno sa Posebnim jedinicama policije (PJP) sprovodi aktivna dejstva u rejonu Jablanice [selo pored Kraljana/Kralan].¹⁴⁶
136. Prisustvo 125. Mtbr, kao i sadejstvo u akciji sa MUP-om u Kraljanu/Kralan, potvrdio je i komandant 125. mtbr, Dragan Živanović u svom svedočenju pred MKSJ. Dragan Živanović, komandant 125. Mtbr, posvedočio je pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* da su njegove snage pružale podršku snagama MUP-a u akciji *Jablanica* početkom aprila 1999. godine.¹⁴⁷

Tenkovi koje su videli svedoci na mestu zločina pripadali su 125. mtbr

137. Komanda Prištinskog korpusa je 3. aprila 1999. godine uputila naređenje komandi 252. okbr u kojem je određeno da će „komandant 252. okbr [...] dana 4. aprila 1999. godine do 07:00 časova pretpotčiniti 1 tv (3 tenka) i 1 mb (3 BVP sa posadom i ukrcnim delom) **komandantu [borbene grupe] 5 / 125. mtbr u rejonu: s. Kraljane**“.¹⁴⁸

Civili su bili pod vlašću 125. mtbr

30

138. U **Ratnom dnevniku 5. borbene grupe 125. mtbr** je za 2. april 1999. godine zapisano da je 5. borbena grupa zajedno sa 24. odredom Posebnih jedinica policije (PJP) preuzela kontrolu u selu **Kraljane/Kralan** i da je tom prilikom „250 ljudi zadržano u pritvoru, a oko 3.000 izbeglica poslato u pravcu sela Kramavik (Rakovina)“.¹⁴⁹

Odobranje napada na „nelojalne“ albanske civile i naoružavanje srpskih civila

139. Zapovest Zajedničke komande za KiM od 2. aprila 1999. godine sadržala je sledeću naredbu: „**Prema lojalnom civilnom stanovništvu isticati potrebu pravilnog odnosa**...“¹⁵⁰
140. Ovakva zapovest predstavlja kršenje Ženevskih konvencija i njihovih dodatnih protokola koji zahtevaju apsolutnu zaštitu civilnog stanovništva i zabranjuju pravljenje razlike između civila po bilo kom osnovu.¹⁵¹

145 Dok. pr. br. 5D 464, Redovni borbeni izveštaj komande 125. mtbr od 3. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.* str. 1. Dok. pr. br. 5D 465, Redovni borbeni izveštaj komande 125. mtbr od 4. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.* str. 1.

146 Dok. pr. br. P 2801, Ratni dnevnik BG-5/125. mtbr, *Šainović i dr.*

147 Dragan Živanović, 17. januar 2008. godine, *Šainović i dr.* T-20471-2047.

148 Dok. pr. br. 5D 360, Naređenje komande Pr. Korpusa, *Šainović i dr.*

149 Dok. pr. br. P2801, Ratni dnevnik BG-5/125. mtbr, *Šainović i dr.*, str.5.

150 Dok. pr. br. P2003, Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS u rejonu Jablanica od 2. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*, str. 4.

151 Videti gore, fn 102.

141. Ovakva vrsta naredbe pojavljivala se u više naređenja vezanih za akcije 125. mtbr.¹⁵²
142. Zapovest Zajedničke komande za KiM od 2. aprila 1999. godine sadrži još jednu spornu naredbu: „**Naoružano nešiptarsko stanovništvo angažovati** na obezbeđenju vojnih objekata i komunikacija...“¹⁵³
143. Ovakva zapovest kojom se civili uključuju u oružani sukob i time im se oduzima status zaštićenih lica predstavlja kršenje Ženevskih konvencija i njihovih dodatnih protokola koji zahtevaju apsolutnu zaštitu civilnog stanovništva.¹⁵⁴
144. Prilikom svedočenja u predmetu *Šainović i dr*, tužilac je upitao Dragana Živanovića da li je 125. mtbr učestvovala u naoružavanju i uključivanju lokalnog srpskog stanovništva u akcije VJ i MUP-a, na šta je Živanović odgovorio odrečno i tvrdio da se taj deo Zapovesti odnosi na organe civilne odbrane i civilne zaštite. Međutim, tužilac ga je podsetio da je civilna odbrana uključivala i albansko stanovništvo, pa da se stoga ova Zapovest nije mogla odnositi na civilnu odbranu i civilnu zaštitu.¹⁵⁵
145. Ovakva vrsta naredbe pojavljivala se u više naređenja vezanih za akcije 125. mtbr.¹⁵⁶

7) Starodvorane/Staradran

Dana 8. maja 1999. godine, srpske snage ubile su 15 albanskih civila.

146. Selo Starodvorane/Staradran nalazi se u opštini Istok/Istog, severoistočno od grada Peć/Pejë.

31

7.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih

147. Dana 7. maja 1999. godine, na livadi Ali Grabovcija u selu Starodvorane/Staradran nalazilo se nekoliko hiljada albanskih civila koji su izbegli iz susednih sela opština Peć/Pejë i Istok/Istog: Kašice/Kashicë, Trbuhovac/Trubuhoc, Zablaće/Zabllaq, Trstenik/Trestenik, Ljutoglava/Lutogllavë i Ruhot.¹⁵⁷
148. Oko 10:00 časova na livadu su došli pripadnici srpskih snaga. Neki od njih su imali maskirno plave, a neki tamnozeleno uniforme. Većina je nosila kape i kaubojske šešire a lica su im bila namazana crnom i zelenom bojom. Naredili su im da formiraju kolonu i da glavnim putem krenu ka centru sela.¹⁵⁸

152 Videti zločin u Srbici/Skënderaj, odeljak 1 Dosijea.

153 Dok. pr. br. P2003, Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS u rejonu Jablanica od 2. aprila 1999. godine, *Šainović i dr*, str. 4.

154 Videti gore, fn 9.

155 Dragan Živanović, 18. januar 2008. godine, *Šainović i dr*, T-20559-20564.

156 Videti npr. dok. pr. br. 6D 699, Zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS u širem rejonu Čičavica, *Šainović i dr*, str. 3.

157 Izjava svedoka S.E, jul 1999, Baza podataka FHP.

158 Baza podataka FHP: Izjava svedoka S.E, jul 1999; Izjava svedoka E.Z, novembar 2001.,

149. Kada je kolona stigla na glavnu seosku raskršnicu, naređeno im je da se smeste u seosku školu. Tu su prenoćili.¹⁵⁹
150. Ujutru, oko 9:00 časova pripadnici srpskih snaga su naredili ljudima koji su bili u školi da krenu ka selu Dobruša/Dobrushë [opština Istok/Istog], a zatim dalje ka Albaniji.¹⁶⁰ Dok su se civili ukrcavali na traktore i formirali kolonu, pripadnici srpskih snaga su kod vrata škole, naočigled porodice, iz kolone izveli **Mustafu (Murat) Dreshaja (1954)** i njegovog sina **Berata (Mustafë) Dreshaj (1980)**.¹⁶¹ To je poslednji put da su Mustafa i Berat viđeni živi.
151. Kada je kolona stigla do mahale Berisha, naišli su na pripadnike srpskih snaga koji su počeli da odvajaju mlade muškarce od njihovih porodica.¹⁶² Svedok D.E. je istraživačima FHP ispričao: „Kada smo stigli u mahalul Berisha, kod kuće Deme Zeqiri, zaustaviše me i prišli su dva takva vojnika, koji su prstima naredili mojim sinovima **Muhajdinu (Daut) Elshani (1977)**, **Shemsedinu (Saut) Elshani (1979)** i **Nexhmedinu (Daut) Elshani (1981)** da siđu sa traktora. Tako su naredili i bratu **Avdylu (Imer) Elshani (1962)**, zatim sinovcu Naimu, kojem su zavrnuili ruku kada su ga skinuli sa traktora.“¹⁶³
152. Tu su izdvojeni i:¹⁶⁴

Jeton (Tahir) Ahmetaj (1974)

Nimona (Ramë) Elshani (1955)

Remzi (Smajl) Shala (1969)

Hasana (Ramë) Elshani (1951)

Gani (Haxhi) Isufi (1964)

Isufa (Nezir) Lubeniqija (1948)

32

Ismet (Mustafë) Ahmetaj (1964)

Dinë (Bajram) Grabovcija (1945)

Muharrema (Ramë) Elshani (1958)

153. Pripadnici srpskih snaga su izdvojene muškarce, njih oko 50, odveli na imanje Zeqira Berishe. Preživeli N.E. je istraživačima FHP ispričao šta se desilo po dolasku na imanje: „Na sred dvorišta je bila jedna mala kućica u kojoj je bio smešten mali električni mlin. [...] Uveli su me u toj maloj kućici gde je bio smešten mlin. Tu na jednom ćošku bila je jedna vaga, na koju sam video veliki broj ličnih dokumenata. Pretresli su mi džepove gde su našli moja lična dokumenta i 600 DM. Dokumenta su bacili na vagu, a novac je jedan od njih strpao u svome džepu. Ponovo su počeli da me udaraju, i to je trajalo oko dva minuta, a potom su me izveli ponovo u dvorište. [...] Potom su me vodili u dvorištu Zymera Berishe. Kad su me uveli u dvorište video sam oko 50 ubijenih ljudi. Većina njih je bilo ubijeno metkom u glavi, jer primetio sam da imaju krv na glavi. Naredili su mi da stavim ruke na ogradnom zidu, što sam učinio. Onda sam osetio cev puške na zadnjem

159 Baza podataka FHP: Izjava svedoka E.Z, novembar 2001; Izjava svedoka S.E, jul 1999.

160 Baza podataka FHP: Izjava svedoka E.Z, novembar 2001; Izjava svedoka D.E, jul 1999.

161 Izjava svedoka X.D, maj 2007, Baza podataka FHP.

162 Izjava svedoka D.E, jul 1999, Baza podataka FHP.

163 Ibid.

164 Isuf Lubeniqi se na listi MKCK i dalje vodi kao nestao. Njegovo ime je evidentirano pod brojem BLG-803281-01. Videti: Međunarodni komitet Crvenog krsta, „Knjiga nestalih osoba u vezi sa događajima na Kosovu od januara 1998. godine“, 2000; Baza podataka FHP: Izjava svedoka Z.E; Izjava svedoka G.L, januar 2008; Izjava svedoka N.E, novembar 2001; Izjava svedoka D.Sh,maj 2007.

delu desnog obraza, tu gde počinje vilica, Odmah je pucao, samo jednim metkom. Znam da sam odmah pao dole.“¹⁶⁵ Pripadnici srpskih snaga su svedoka N.E. pogodili u vilicu. Kada se osvestio, uspeo je da pobegne u obližnju šumu.¹⁶⁶

154. Posle završetka sukoba na Kosovu, 1. septembra 1999. godine, porodice ubijenih su nedaleko od mesta ubistva, u mahali Mavraj pronašle masovnu grobnicu, u kojoj su pronađena tela svih 15 muškaraca koje su pripadnici srpskih snaga izdvojili u Starodvoranu/ Staradran.¹⁶⁷
155. Zločin u Starodvoranu/Staradran dokumentovan je i od strane OEBS-a,¹⁶⁸ *Human Rights Watch*¹⁶⁹ i UNHCR.¹⁷⁰

7.2 Dokumenti i svedočenja pripadnika VJ koji ukazuju na odgovornost pripadnika 125. mtbr za zločine u Starodvoranu/Staradran

156. Dokumenta VJ koja nose oznaku „Strogo poverljivo“ nesumnjivo ukazuju na prisustvo 125. mtbr u Starodvoranu/Staradran u vreme zločina 8. maja 1999. godine.
157. Prema naredenju 7. **pešadijske brigade, oklopni bataljon 125. mtbr i VTO Peć**, koji je u to vreme bio potčinjen 125. mtbr, angažovani su sa snagama MUP-a u akciji protiv OVK u Starodvoranu/Staradran. „**Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS** [šiptarskih terorističkih snaga] **u rejonima s. Truhovac, s. Dvorjane, Ruhot, Pobrđe i Trstenik**“ komande 7. pešadijske brigade izdata je 5. maja 1999. godine. U njoj se navodi:

„Snage OVK u reonu sela Trstenik/Trestenik vrše ukopavanje i izradu bunkera i pripremu za prepadna dejstva na pravcu Trstenik/Trestenik – Zablacë/Zabllaq. Zadatak Vojnog odseka Peć/Pejë, PJP i **okb/125. mtbr** [oklopni bataljon 125. mtbr] je bio da uspostavi blokadu i razbije uporišta OVK u reonima **s. Starodvorane/Staradran - Truhovac/Truhuhoc - Ruhot/ Ruhot - Nabrđe/Nabërgjan** i Trstenik/Trestenik, i time spreče prelivanje pripadnika OVK preko komunikacije Peć/Pejë – Klina/Klinë. [...] BVG-podržava dejstva **okb/125** [oklopni bataljon 125. mtbr] i PJP otvarajući vatru po rejonu: Trstenik-Ruhot-**Starodvorane**.“¹⁷¹

158. Sa hapšenjem velikog broja albanskih muškaraca u Starodvoranu/Staradran i okolnim selima bio je upoznat i Štab Vrhovne komande. U „**Borbenom izveštaju**“ Štaba Vrhovne komande sačinjenom 11. maja 1999. godine, zapisano je:

„Deo jedinica 7. pešadijske brigade i Vojnog odseka Peć u akciji razbijanja šiptarsko-terorističkih snaga u rejonu: s. [Staro]Dvorane, s. Ruhot, s. Nabrđe zarobio [...] **oko 600**

33

165 Izjava svedoka N.E, novembar 2001, Baza podataka FHP.

166 Baza podataka FHP: Dopunjena izjava svedoka N.E. decembar 2012; Izjava svedoka N.E, novembar 2001.

167 Izjava svedoka E.Z, novembar 2001, Baza podataka FHP.

168 OEBS, Kosovska verifikaciona misija, „Kako viđeno, tako rečeno“, 1999, Deo 3, Aneksi, str. 248, 287.

169 Human Rights Watch, „Po naredenju: Ratni zločini na Kosovu“, 2001, str. 152.

170 UNHCR, „Najnovije informacije o Kosovskoj krizi“, <http://www.unhcr.org/3ae6b80c.html>.

171 Dok. pr. br. 5D 794, Zapovest za razbijanje i uništenje ŠTS u rejonima s. Truhovac, s. Dvorjane, Ruhot, Pobrđe i Trstenik, *Šainović i dr*, str. 1-2.

vojno-sposobnih muškaraca šiptarske nacionalne manjine, a oko **10.000 civila** iz pomenutog rejona usmereno je ka Klini i Peći.¹⁷²

159. Komandant 125. mtbr, Dragan Živanović je u svom svedočenju pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* o prisustvu 125. mtbr u Starodvoranu/Staradran u vreme izvršenja zločina govorio neodređeno i konfuzno. Na pitanje advokata odbrane da li je on postupio po zapovesti komande 7. pešadijske brigade, Živanović je odgovorio:

“Moram priznati da ovo nisam dobio zato što je to zapovest mog kolege, komandanta 7. brigade. Nisam je primio i ovde je spomenut samo deo snaga 125. mtbr. Ja ne znam, možda je vod pečke policije bio umešan.”¹⁷³

7.3 Relevantne konstatacije iz presude Pretresnog veća MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*

160. U pogledu Borbenog izveštaja Štaba Vrhovne komande, Pretresno veće MKSJ je ocenilo da:

“Ti muškarci nisu nazvani ‘teroristima’, kao na drugim mestima u izveštaju vezanim za druge incidente, već je naprosto navedeno da se radi o 600 vojno sposobnih ‘muškaraca Šiptar[a]’. Nije navedeno da je tih 600 muškaraca bilo naoružano, kao što je učinjeno na drugim mestima u izveštaju u vezi s ‘šiptarskim teroristima.’¹⁷⁴ Veće smatra da se iz toga vidi da su muškarci kosovski Albanci bili na meti VJ i MUP, bez obzira na to da li su bili pripadnici OVK.”¹⁷⁵

34

8) Čuška/Qyshk

Dana 14. maja 1999. godine, srpske snage ubile su 39 albanskih civila.

161. Čuška/Qyshk se nalazi u opštini Peć/Pejë, 4 km istočno od grada Peći/Pejë pored glavnog puta Peć/Pejë – Priština/Prishtinë. Selo je brojalo oko 200 kuća i 2.000 žitelja. U selu su živеле tri srpske porodice.¹⁷⁶

8.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih, pripadnika VJ i optužnice Tužilaštva za ratne zločine

162. Oko 7:00 časova ujutru, 14. maja 1999. godine, pripadnici VJ, obučeni u plave i maskirne šarene

172 Dok. pr. br. 3D 846, Borbeni izveštaj Op. br. 48 od 18:00 časova 08.05 do 18:00 časova 10.05.1999. godine, *Šainović i dr.*, str. 5.

173 Dragan Živanović, 17. januar 2008. godine, *Šainović i dr.* T-20502-20503.

174 Dok. pr. br. 3D846, Borbeni izveštaj Štaba Vrhovne komande, 11. maj 1999. godine, *Šainović i dr.*, str. 5; V. takođe dok. pr. br. 4D315, Borbeni izveštaj 3. armije, 10. maj 1999. godine, *Šainović i dr.*, str. 1.

175 Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr.*, Tom 3 od 4, para. 570.

176 Human Rights Watch, „Po naređenju: Ratni zločini na Kosovu“, 2001, str. 385.

uniforme, namazani crnom bojom po licu ušli su u Ćušku/Qyshk.¹⁷⁷ Meštane su isterali iz kuća, naredivši im da se okupe u centru sela. Oko 300 seljana se okupilo u centru sela, u mahali Hasan Beqaj.

163. Pripadnici VJ su naredili seljanima da predaju sav novac, zlato i dukate. Kako je R.K. posvedočila: „Pare i vredne stvari koje smo predavali vojnici su uzimali kako je ko stigao. Lična dokumenta su pocepali i palili. Stalno su tražili pare i dukate.“¹⁷⁸ Nakon što su opljačkali sve vredne stvari, pripadnici VJ su ženama, deci i starcima naredili da uđu u kuće porodice Gashi, dok su muškarce, njih oko 50 sakupili na jednom proširenju puta, kod groblja.
164. Oko 9:00 časova, vojnici su izdvojene albanske muškarce podelili u tri grupe. U prvoj grupi je bilo 12 muškaraca.¹⁷⁹

Ismet (Zeke) Dinaj (1967)	Skender (Dine) Kelmendi (1952)
Gani (Beke) Avdyllaj (1958)	Osmon (Haxhi) Lushi (1952)
Deme (Isuf) Kelmendi (1958)	Iber (Dine) Kelmendi (1947)
Jashar (Azem) Gashi (1952)	Halil (Dervish) Gashi (1946)
Uke (Lush) Lushi (1942)	Emin (Beke) Gashi (1939)
Rame (Dervish) Gashi (1942)	Isa Gashi

165. Ovu grupu su odveli u kuću Azema Gashija. Uveli su ih u sobu. Isa Gashi koji je bio u ovoj grupi muškaraca ispričao je istraživaču FHP-a šta se zatim dogodilo: 35

„Mene i moju grupu su ubacili u kuću Azem Gashi i u jednu od soba su nas postrojili uza zid i ponovo nas prekontrolisali, ne bi li našli nešto novca koji su tražili da bi nas oslobodili. Ali nisu našli ništa jer su već prethodno sve uzeli. Jedan od njih nam je rekao da mora da pita komandanta šta da radi sa nama, i kada ga je pitao preko radio veze, ovaj mu je odgovorio: 'Streljaj ih sve odjednom.' Jedan od vojnika koji je stajao na vratima sobe sa mitraljezom *M 48* je rafalnom paljbom zapucao po nama, gde sam ja bio ranjen u levu nogu i zatim sam pao. Iznad mene su mrtvi pali Ibër Kelmendi i moj brat Halim Gashi. Pre nego što je zapucao u nas rekao je: 'U ime Srbije!' Zatim su i ostali vojnici rafanom paljbom pucali po prostoriji - nakon toga su podmetnuli vatru i krenuli da izađu iz prostorije. Izvukao sam se ispod leševa i video da niko iz moje grupe nije ostao živ.“¹⁸⁰

166. Posle nekoliko minuta, kroz prozor sobe u kojoj su se nalazili ubijeni civili ubačen je zapaljeni sunder. Tela su se zapalila i ubrzo izgorela.¹⁸¹

177 Izjava svedoka I.G, septembar 2007, Baza podataka FHP.

178 Izjava svedoka R.K, septembar 2007, Baza podataka FHP.

179 Baza podataka FHP: Izjava svedoka I.G, septembar 2007; Izjava svedoka F.L, septembar 2007.

180 Izjava svedoka I. G, septembar 2007, Baza podataka FHP.

181 Ibid.

167. U drugoj grupi bilo je devet muškaraca:

Erdogan (Skender) Kelmendi (1980)

Mentor (Shaban) Kelmendi (1973)

Ahmet (Rrustem) Gashi (1964)

Besim (Dinë) Kelmendi (1963)

Rexhë Kelmendi

Brahim (Sylë) Kelmendi (1959)

Sefedin (Haxhi) Lushi (1958)

Ramiz (Lush) Lushi (1958)

Brahim (Shaban) Gashi (1940)

168. Pripadnici VJ su ove muškarce sproveli u kuću Demë Gashija. Muškarci su u koloni, po dvojica ušli u hodnik kuće. Tada je jedan pripadnik VJ bacio upaljač na zemlju, i naredio Rexhi Kelmendiju da ga podigne sa zemlje i zapali zavese. Kada se Rexhë sagnuo da podigne upaljač, pripadnik VJ je rafalnom paljbom zapucao na civile. Rexhë Kelmendi se spasio tako što je uspeo da pobegne u drugu sobu, a zatim je iskočio kroz prozor. Kada se posle nekoliko sati vratio do kuće u kojoj su ubijeni civili, zatekao je zapaljenu kuću, a „kada [je] ušao u hodnik video [je] spaljena tela.“¹⁸²

169. U trećoj grupi izdvojenih bili su:

Arian (Qaush) Lushi (1978)

Zeqir (Halil) Alilaj (1969)

Xhafer (Rame) Gashi (1958)

Skender (Lush) Lushi (1955)

Isuf (Shaban) Shala (1951)

Emrush Krasniqi (1950)

Xhafer (Lush) Lushi (1943)

Avdullah (Lush) Lushi (1941)

Musa (Shaban) Gashi (1936)

Hazir Berisha

170. Pripadnici VJ su treću grupu odveli u kuću Sahita Gashija. Uveli su ih u jednu sobu i naredili da sednu na pod, a zatim je pripadnik VJ iz puškomitraljeza pucao u njih. Nakon nekoliko minuta, pripadnici VJ su stavili sundere na tela ubijenih muškaraca a potom ih zapalili. Hazir Berisha koji je preživio streljanje je istraživačima FHP-a rekao: „Rafali su bili neprekidni. Taj koji je pucao bio je visok i imao je namazano lice. Kada me je pogodio, video sam kada je zapalio jedno čebe. Uzeo je jedan sunder (koji služi za sedenje) i postavio ga je preko nas. Onda je zapalio taj sunder.“¹⁸³

171. Nakon toga pripadnici VJ su ušli u mahalul Çeku. Porodicama Hasana i Haxhija Çekua su naredili da se okupe u dvorištu Kadrija Çekua. Kada su se okupili svi članovi porodice, pripadnici VJ su ih opljačkali, uzevši im novac, zlato i ostale dragocenosti. Zatim je jedan pripadnik VJ upitao: „Koji je od vas otac Agima Çekua?“ Javio se Hasan Çeku. Vojnici su mu odmah naredili da članove svoje porodice okupi u jednom delu dvorišta. Nakon toga, dvojica pripadnika VJ su povelu **Hasana (Brahim) Çeku (1930)** do njegove štale, u kojoj su ga ubili prerezavši mu vrat, a zatim su štalu

182 Izjava svedoka R.K, septembar 2007, Baza podataka FHP.

183 Izjava svedoka H.B, mart 1999, Baza podataka FHP.

zapalili. Jedan vojnik je poveo **Kadrija (Ahmet) Çekua (1930)** u njegovu kuću i tamo ga streljao, a zatim je kuću zapalio.¹⁸⁴

172. Pripadnici srpskih snaga su tog dana na različitim mestima u Čuški/Qyshk ubili još osam muškaraca¹⁸⁵:

Skender (Dervish) Gashi (1962)

Haki (Nurë) Gashi (1961)

Rasim (Hysen) Rama (1957)

Selim (Maxhun) Gashija (1955)

Sylë (Azem) Gashi (1950)

Muhamet (Isa) Shala (1949)

Qaush (Rrustem) Lushi (1948)

Brahim (Dervish) Gashi (1942)

Ibisha (Kadri) Gashi (1941)

173. Zoran Rašković, pripadnik 177. VTO Peć i očevidac masovnog ubistva u Čuški/Qushk, opisao je zločin tokom svedočenja u predmetu *Čuška*:

„I to je 14. maj – Čuška, 8 sati ujutro [...] kaže Mrtvi [pok. Nebojša Minić] da ga vozim u komandu kod Toplice [Miladinovića, komandant 177. VTO Peć]. [...] Tu sam ga povezao i Mrtvi se tu zadržao oko 40-tak minuta, 30-40 minuta, izašao je u vozilu mi ništa nije govorio, vratili smo se nazad, vrlo kratko je rekao: ‘Pokret, spremajte se, pokret...’ [...] i krenuli smo magistralnim putem prema Prištini - na nekih 3 do 4 kilometara sa desne strane postoji odvajanje, odvajanje puta za to selo Čuška [...] i stigli smo do jednog dela gde je proširenje, ja bih to nazvao kao neki trg [...]

Tu smo stali jer tu se nalazilo oko 10-tak pripadnika rezervnog sastava Teritorijalne odbrane i među njima od tih 10-tak dvojica-trojica u plavim uniformama, te maskirne plave uniforme policijske, da li su aktivni ili rezervni policajci ne znam [...] Tu se staje, Mrtvi odlazi nešto do njih, nešto priča, vozila su parkirana i tada kreće.

Tada već po nekom ustaljenom, pošto nije prva akcija te vrste niti takva, mada ja nisam znao niti verujem nikad se nije znalo dokle će se ići, sada mislim na ubistva, jel' će biti ili neće. Ja nisam znao. Grupa - mi delimo se u četiri grupe. [...] I grupe odlaze u četiri pravca, s tim što je Mrtvi krenuo onim pravcem kojim smo došli, odakle smo ušli u selo. Ja ostajem kod vozila kao i uvek manje-više sa još pet vojnika, tu u samom centru.

I u tom odlasku Mrtvog i Vampira izlaze dva Šiptara onako starija, srednjih godina, za mene su tad bili stariji, možda su imali 45 u fazonu pitaju jel' treba nešto da se nađu šta ja znam, tako nešto drže ruke, gde ih je Vampir bez upozorenja, da li mu je rekao Mrtvi, da li je to uradio samo onako ih je sasekao usput, nasložio pored puta. I oni su otišli i sve četiri grupe su otišle otprilike na svoju stranu.

Niko nije pucao na nas, nigde nisam video teroristu, bilo je sunčano jutro i oni su se raširili po selu. I tada, gospođo sudija, počinje ratište. To se manifestuje time što se prvo čuju rafali sa raznih strana, trak, trak, istok, zapad, sever, jug, trak, trak. Onda neko seno, pošto seno

37

184 Baza podataka FHP: Izjava svedoka H.Ç, septembar 2007; Izjava svedoka L.Ç, septembar 2007. Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6.

185 Baza podataka FHP: Izjava svedoka A.G, septembar 2007, Izjava svedoka T.G, septembar 2007, Izjava svedoka M.R, jun 1999, Izjava svedoka H.Ç, septembar 2007. Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6.

najviše i najbrže - onako se vidi neka paljevina, ja pričam sa moje pozicije iz centra sela. I tada kreću žene, deca, starci, kreću izbeglice, vuku one bule one torbe, cegere, deca pište, starci sakupljaju se [...] to se šutiraju torbe, kreće sabiranje tu na centru.

Dolaze traktori, ko zna da vozi - ko ne zna, trpaju se na traktore, na gondone - to je ona freza, na TAM-iće, sve se to čera za Albaniju. Ne mogu svi da uđu, pa oni ih čekaju, pa sad tu ima vojske, pa sad odjednom naleće avion NATO [...] on je znao često da pogodi i civile što je uradio možda desetak dana ranije, pa je pravio paniku i nama i njima i u svom tom kuršlusu, u tom dešavanju tih izbeglica još to pravi dodatnu pometnju. [...] to se tera, to se... Bate Lekića se sećam, kida lančiće, traži pare, to se tera traktori, to traje to teranje sat-dva, sabiranje, to treba strpati tolike ljude u te traktore i sad nekako već ti traktori i odlaze i vraćaju se vođe grupa sa vojskom, mada su se neki i odvojili, očigledno Buba [Zoran Obradović] je bio tu, a otišao je sa Čaletom [Srećko Popović].

Onako švrlja se po selu, već gori 15-20 kuća, traje taj progon i vraćaju se, vraćaju se i vode ponekog muškarca Šiptara sa sobom, civila. Ili istog spuštaju sa traktorske prikolice ukoliko je procenjeno da je sposoban da nosi pušku. Imao je Mrtvi neku uzrečicu da sve mora da se - od 13 do 77, a pošto je 13 malerozan broj [onda] od 12, znate neko je to shvatio vickasto, neko je shvatio onako, a neko i bukvalno i u tom povratku vidim Čaleta, Srećka Popovića, kako uz zid kuće strelja trojicu Albanaca, za Srbiju, za Srbiju. [...]

I dakle vraćaju se i šta ja sad vidim s ovog svog dela gde sam ja, već se te žene, deca, već je to otišlo, ja se nalazim, to je taj centar, trg i vidim gore se sakuplja, vidim 25 muškaraca stoje u vrsti poredani uz put muškarci. Ne bih sad mogao da preciziram godine, ali bio je jedan izuzetno mlad, mladi od mene, a bilo ih je i starijih oko 25, 30, 20, nisam brojao, prošlo je mnogo godina i vrsta je onako solidna, ma šta god to značilo. [...]

Prilazim, stoji njih 15 Šiptara poredanih i Ranko Bosanac, [Ranko Momić] vrši komunikaciju sa njima. Tu je nas 10, 'ajde da zovem Šakala, 15, kaže im Ranko Bosanac: 'Nemojte ništa da se plašite, sada će da dođu autobusi da vas prebace do SUP Peć', sa jednim komunicira gde mu ovaj kaže otprilike: 'Nikog nismo dirali, joj šta je ovo', kaže Ranko: 'Znam, jebi ga, rat je, šta da se radi', čak mu daje cigaretu da zapale i kaže: 'Da vam ne bi pravili oni tamo u SUP Peć ko zna kakve probleme, da vas ne bi maltretirali', na neku ponjavu tu, šatorsko krilo ili tako nešto, da se izbaci sve što imaju iz džepova. Oni su počeli da bacaju lične karte, novčanike, sve, sve, znači satove, narukvice, prstenje, sve živo. [...]

Ima tu u tom stroju jedno dete, mlađe od mene i Mrtvi kaže: 'Ti uzmi da sakupljaš to', na šta sam ja otišao do džipa i dodao mu ruksak da stavlja to u ruksak. To dete, kako da vam opišem strah, se treslo, bio je upišan i usran od straha ali je to skupljao, i on mi je ostao tako upečatljiv, neverovatno - taj nečiji strah.

Kaže im Ranko: 'Ajmo ovde do ove kuće da ne stojimo na suncu, vidiš hladovina', dakle, to je sad na levu stranu, to je na levu stranu, kuća se nalazi s desne strane. Kuća je prizemna i nema onaj šiptarski zid nego ima tarabu običnu, ima neko dvorište, stvarno neko zeleno, možda orasi, neka drva su bila, hladovina i Ranko kreće onako opušteno spuštenim kalašnjikovim, nonšalantno kreće ispred njih, kao: 'Ajmo tu, lakše je, hladovina', pridružuje mu se Šumadija [Nikolić Miloško] i na kraju mu se pridružuje Mađa Vuković, njih trojica vode tu grupu od petnaestak ljudi, ulaze u dvorište, ne zadržavaju se u dvorištu već ulaze na trem i polako u kuću. Kuća je možda ona šiptarska, seoska, nije bogata kuća, dve sobe, možda hodnik. Oni su ušli unutra, samo su se začuli rafali, dugi rafali i nakon toga sam čuo neku buku. Da li su pukle bombe ili su razbijeni prozori, ne mogu da preciziram, ali sam čuo buku, prasak. Prvi iz kuće je istrčao Šumadija, toga se jasno sećam, sa njegovom karakterističnom psovkom 'jebem ti džamiju i džamijski orkestar'. Neki metak je unutra rikošetirao i valjda ga okrnio po nozi i probušio mu

kombinezon, ali Šumadija, takav kakav je bio, naravno nije kukao zbog noge nego to što mu se probušio kombinezon onako. Zatim je izašao Ranko Bosanac, najnošalantniji, kao što je ušao, zapalio cigaretu i tek na kraju je treći izašao Mađo Vuković koji je ostao da to zapali, pošto se video dim iznutra. Ovaj mali što je sakupljao to - nisu ga vratili, nisu ga stavili u tu vrstu. Kad je to sakupio, Vampir je tu bio i stavio mu cev od kalaša na glavu, gde je Mrtvi rekao: „Neka, pusti ga, a na začuđeno od Vampira: ‘Što da ga pustim?’ – „Neka, nek’ ima neko sutra Šiptarima da priča o ovome.“ Tako, inače Mrtvi je imao taj vid da poklanja život, imao je običaj, šta ja znam - pusti Šiptara da trči niz livadu pa odredi tri metka, je l’ pa ga gađa onako na nekih 200 metara kad se udalji, ako ga pogodi - pogodio ga, ako ne, on kaže: ‘Vidiš, nije mu sudeno, neka živi...’¹⁸⁶

8.2 Dokumenti i svedočenja pripadnika VJ koji ukazuju na odgovornost Dragana Živanovića za zločine u Čuški/Qyshk

174. Jedinica *Šakali* bila je deo 177. VTO Peć koji je bio potčinjen 125. mtbr.¹⁸⁷ Prema pravilima međunarodnog prava, Dragan Živanović je kao komandant 125. mtbr imao obavezu da preduzme sve neophodne mere da spreči zločin u Čuški/Qyshk, odnosno da nakon saznanja za zločin, počinioce tog zločina prijavi organima krivičnog gonjenja.

175. Prema „**Planu angažovanja združenih sastava**“ komande Prištinskog korpusa izdatom 25. aprila 1999. godine, 177. VTO je jedinica koja potčinjena komandi 125. mtbr u sledećim aktivnostima i zadacima:

„1. Jedinstveno i neprekidno komandovanje, sadejstvo i neprekidno funkcionisanje sistema veza.

[...]

3. Otkrivanje i uništavanje preostalih ŠTS [šiptarskih terorističkih snaga] i potpunu kontrolu teritorije u zoni odgovornosti.

[...]

8. Asanaciju bojišta a preko organa MUP-a i lokalnih organa vlasti.

[...]

10. Preduzimanje mera u cilju sprečavanja nereda, nediscipline, pljačke, samoudaljavanja, paljevine, maltretiranja i dr. Vrste krivičnih dela u jedinici i na teritoriji u zoni odgovornosti...“¹⁸⁸

176. Komanda 125. mtbr je 24. aprila 1999. godine izdala naređenje upućeno (između ostalog i) 177. VTO kojim se traži „potpuno uspostavljanje borbene kontrole teritorije“. Naređenje je potpisao Dragan Živanović. U delu naređenja „**Procene ŠTS [šiptarsko-terorističkih snaga] u zoni odgovornosti brigade**“:

„U rejonima sela Blagoje, Naklno, Zabrde, Osoje, **Čuška**, Zahač takode se nalaze oko 100 lica koja su izvodila b/d [borbena dejstva] protiv naših snaga, a sada se kao civili nalaze u rejonima svojih sela.“¹⁸⁹

186 Zoran Rašković, 26. januar 2012. godine, predmet *Čuška*, str. 13-15, 18-20.

187 Transkript glavnog pretresa od 23. maja 2011. godine, predmet *Čuška*, str. 13-14.

188 Dok. pr. br. 6D 1023, Plan angažovanja združenih sastava od 25. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

189 Dok. pr. br. 6D 1123, Naređenje komande 125. mtbr od 24. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

177. Ovo naređenje predstavlja eklatantno kršenje međunarodnog humanitarnog prava, jer se njime civili u pomenutim selima predstavljaju kao legitimne mete napada, odnosno njime se ne pravi razlika između boraca i civila.¹⁹⁰

9) Pavljane/Pavlan

Dana 14. maja 1999. godine, srpske snage ubile su osam albanskih civila.

178. Pavljane/Pavlan se nalazi u opštini Peć/Pejë, oko 5 km istočno od grada Peći/Pejë pored glavnog puta Peć/Pejë – Priština/Prishtinë.

9.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih, pripadnika VJ i optužnice Tužilaštva za ratne zločine

179. Pripadnici 177. VTO Peć i MUP-a su 14. maja 1999. godine ujutru ušli u Pavljane/Pavlan. Meštani čije su se kuće nalazile u blizini asfaltnog puta su se sklonili u kuću Agima Selmanija koja se nalazila u centru sela. U dvorištu se skupilo oko stotinu ljudi.

180. Oko 9:30 časova, osam pripadnika VJ, obučenih u zelene uniforme, sa maskama na licu i šeširima ušli su u dvorište porodice Selmani. Pre toga, mlađi muškarci su pobjegli u korito reke Drim, dok su u dvorištu ostale žene, deca i stariji. Pripadnici su prišli grupi muškaraca među kojima su bili **Shaban (Tahir) Kelmendi (1946)**, **Haxhi (Rexhe) Dreshaj (1958)**, **Nimon (Azem) Gashi (1946)**, **Zenun (Brahim) Shala (1941)** i **Muce (Isuf) Lulaj (1935)**, i naredili im da predaju sav novac. Nakon toga, i ženama su uzeli novac, nakit i ostale dragocenosti, a zatim su petorici muškaraca naredili da sa rukama podignutim iznad glave odu u kuću Zymera Gashija koja se nalazila prekoputa. Nakon nekoliko minuta, iz kuće Zymera Gashija se začula rafalna paljba, a potom su pripadnici srpskih snaga kuću sa telima ubijenih muškaraca zapalili.¹⁹¹

181. Pripadnici srpskih snaga su zatim, nedaleko od kuće porodice Nikqi, presreli maloletne Ganimete i Ajete Nikqi. Vojnici su ih potom uveli u njihovo dvorište. Iz kuće se tada čula rafalna pucnjava. U kući su se tada nalazili roditelji Ganimete - **Vesel (Sali) Nikqi (1946)** i **Gejrane (Binak) Nikqi (1942)**, i majka Ajete Nikqi, **Hatixhe (Ajdin) Nikqi (1944)**.¹⁹²

182. Vojnici su od Ganimete i Ajete uzeli 200 DEM. Jedan pripadnik je video kod Ganimete dozvolu za nošenje oružja koja je pripadala njenom ocu Veselu Nikqiju. Nakon što ih je nekoliko puta udario po licu, on je naredio Ganimete i Ajete da ih odvedu do kuće gde su pronašle tu dozvolu. Dok su izlazile iz dvorišta, Ganimete i Ajete su videle da je kuća u kojoj su se nalazili njihovi roditelji počela da gori.¹⁹³

190 Videti gore, fn 9, 102, 151, 154.

191 Izjava svedoka B.K, septembar 2001, Baza podataka FHP.

192 Baza podataka FHP: Izjava svedoka V.N, septembar 2001; Izjava svedoka G.N, jun 2007. Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6.

193 Ibid.

183. Vojnici su Ganimete i Ajete povelili do kuće Xufe Gashija. Pretresli su kuću i preteli da će silovati Ganimete, udarali Ajete po glavi i vratu. U nekom trenutku su pokušali da zapale zavese, a zatim su ih ostavili u kući i zaključali ulazna vrata uz pretnju da će se vratiti po njih.
184. Zoran Rašković, pripadnik *Šakala*, jedinice 177. VTO Peć i očevidac masovnog ubistva u Pavljanu/Pavlan, svedočeći u predmetu *Čuška* opisao je zločin na sledeći način:

„Mrtvi [pok. Nebojša Minić] naređuje da se kreće dalje, da se ćera gamad prema Zahaču i sad prolazimo kroz neko selo, kasnije sam saznao da se zove Pavljan, da li je to zaseok, pošto su sve kuće povezane, razbacane onako, nema skup kuća, nema ništa od Čuške do Zahača i, za razliku od toga kako smo došli, tu krećemo u dve grupe [...]

I sad krećemo prema Zahaču kroz taj zaseok Pavljana, s time što smo podeljeni u dve grupe od po 15 do 20 ljudi otprilike. Jednu grupu predvode Čale [Srećko Popović] i Šumadija [Milojko Nikolić], a drugu Ranko Bosanac [Ranko Momić] i Mrtvi, i krećemo. Ja sam u džipu i mi sa vozilima ne idemo brže od hoda vojnika.

Jedan bitan momenat, sad ja ne znam da li smo mi ušli u Pavljane ili smo još u Čuškoj, tu je ta neka granica, tu je neki šumarak, neka šumica i tu sedi jedan Šiptar sa ćulafom na glavi i Čale mu prilazi i kaže: 'Još nisi otišao, marš u Albaniju', na šta mu ovaj kaže otprilike: 'Ovo je moja kuća, ne idem nigde' i ovaj mu kaže: 'Hoćeš za Srbiju' i tup - overio ga je tu u šumici na panju. [...]

I tako [...] Pavljane, i gospođu sudija, i sad u tom Pavljanu meni lično jedna od najmučnijih scena celog rata - iz džipa, gde vidim Rusa malog da navija nešto na prozor, ja prilazim Rusu i kroz prozor vidim Ranka Bosanca kako vrši snošaj sa nekom Albankom. Ja sam rekao da je trudna, možda i nije trudna, ali imala je stomačić nesrazmeran drugim delovima tela. I ona onako stoji preko kauča presavijena i on opušteno, smireno. Pogleda nas dvojicu kroz prozor i u njegovom stilu: 'Hoćete i vi malo', imao je te pošalice erotske prema nama lepšima u jedinici, kako nas je zvao. I ova cvili preko kauča, ne kuka nešto i on je završio, obrisao ga o nju, spustio kalašnjikov, imao je tromblonski dodatak, tako polako ušao na rafalnu paljbu i toga se sećam, tih metaka kroz leđa. [...] I tako možda 40 minuta kroz to Pavljane stigismo i u Zahač.¹⁹⁴

41

9.2 Dokumenti VJ koji ukazuju na odgovornost Dragana Živanovića za zločine u Pavljanu/Pavlan

185. Jedinica *Šakali* bila je deo 177. VTO Peć koji je bio potčinjen 125. mtbr.¹⁹⁵ Prema pravilima međunarodnog prava, Dragan Živanović je kao komandant 125. mtbr imao obavezu da preduzme sve neophodne mere da spreči zločin u Pavljanu/Pavlan, odnosno da nakon saznanja za zločin, počinioce tog zločina prijavi organima krivičnog gonjenja.
186. Prema „**Planu angažovanja združenih sastava**“ komande Prištinskog korpusa izdatom 25. aprila 1999. godine, 177. VTO je jedinica koja je potčinjena komandi 125. mtbr u sledećim aktivnostima i zadacima:

194 Zoran Rašković, 26. januar 2012. godine, predmet *Čuška*, str. 21-22.

195 Transkript glavnog pretresa od 23. maja 2011. godine, predmet *Čuška*, str. 13-14.

- „1. Jedinstveno i neprekidno komandovanje, sadejstvo i neprekidno funkcionisanje sistema veza. [...]
- 3. Otkrivanje i uništavanje preostalih ŠTS [šiptarskih terorističkih snaga] i potpunu kontrolu teritorije u zoni odgovornosti. [...]
- 8. Asanaciju bojišta a preko organa MUP-a i loklanih organa vlasti. [...]
- 10. Preduzimanje mera u cilju sprečavanja nereda, nediscipline, pljačke, samoudaljavanja, paljevine, maltretiranja i dr. vrste krivičnih dela u jedinici i na teritoriji u zoni odgovornosti...“¹⁹⁶

187. Komanda 125. mtbr je 24. aprila 1999. godine izdala naređenje upućeno (između ostalog i) 177. VTO kojim se traži „potpuno uspostavljanje borbene kontrole teritorije“. Naređenje je potpisao Dragan Živanović. U delu naređenja „**Procene ŠTS** [šiptarsko-terorističkih snaga] **u zoni odgovornosti brigade**“:

„U rejonima sela Blagoje, Naklno, Zabrdë, Osoje, Ćuška, Zahać takođe se nalaze oko 100 lica koja su izvodila b/d [borbena dejstva] protiv naših snaga, a sada se kao civili nalaze u rejonima svojih sela.“¹⁹⁷

188. Ovo naređenje predstavlja eklatantno kršenje međunarodnog humanitarnog prava, jer se njime civili u pomenutim selima predstavljaju kao legitimne mete napada, odnosno njime se ne pravi razlika između boraca i civila, što predstavlja eklatantno kršenje Ženevskih konvencija i njihovih dodatnih protokola.¹⁹⁸

42

10) Zahać/Zahaq

Dana 14. maja 1999. godine, sprske snage ubile su 22 albanska civila.

189. Selo Zahać/Zahaq se nalazi u opštini Peć/Pejë, oko 7 km istočno od grada Peći/Pejë pored glavnog puta Peć/Pejë – Priština/Prishtinë.

10.1 Opis zločina na osnovu izjava preživelih, pripadnika VJ i optužnice Tužilaštva za ratne zločine

190. Pripadnici 177. VTO i TO su nakon zločinâ u selu Pavljane/Pavlan [videti iznad] asfaltnim putem Peć/Pejë - Priština/Prishtinë došli u Zahać/Zahaq. Seljanima su naredili da izađu iz kuća i da se okupe u centru sela, kod prodavnice Ahmeta Mehmetija.¹⁹⁹

191. Okupljenim meštanima vojnici su naredili da krenu ka Peći/Pejë. Kada je kolona sa kamionima i traktorima stigla do raskrsnice između Pavljana/Pavlan i Zahaća/Zahaq, kod auto-servisa „Kuqi“, vojnici su sa traktora i kamiona počeli da izdvajaju vojno sposobne muškarce. Ženama, deci i

¹⁹⁶ Dok. pr. br. 6D 1023, Plan angažovanja združenih sastava od 25. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

¹⁹⁷ Pavljane/Pavlan se nalazi između sela Ćuška/Qyshk i Zahać/Zahaq, dakle u „rejonu“ na koji se naređenje odnosi. Videti Dok. pr. br. 6D 1123, Naređenje komande 125. mtbr od 24. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

¹⁹⁸ Videti gore, fn 9, 102, 151, 154, 190.

¹⁹⁹ Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6; Izjava svedoka H.N, jun 2007, Baza podataka FHP.

starima su naredili da nastave put ka Peći/Pejë. Iz kolone je izdvojeno 18 muškaraca. Meštani kojima je bilo dozvoljeno da idu ka Peći/Pejë, videli su da su vojnici izdvojene muškarce prislonili uz zid auto-servisa „Kuqi“ i držali ih na nišanu.²⁰⁰

192. Nakon toga, vojnici su izdvojenim muškarcima naredili da uđu u kanal auto-servisa. Tu su ih streljali pucajući iz automatskih pušaka.²⁰¹ Niko od muškaraca nije preživeo. Ubijeni su:

Gëzim (Beqir) Cukaj (1979)	Shpend (Fejzë) Hyseni (1968)
Bekim (Ahmet) Delija (1979)	Hamëz (Rexhep) Murati (1968)
Hysen (Rashit) Gjoka (1978)	Sabit (Hajrullah) Hyseni (1968)
Shaban (Halil) Smajlaj (1976)	Demë (Ahmet) Atashi (1966)
Fehmi (Rashit) Gjoka (1976)	Muhamet (Hali) Dobra (1963)
Rajrush (Avdyl) Hyseni (1975)	Naim (Hajrullah) Hyseni (1961)
Zymer (Halil) Smajlaj (1973)	Ismet (Hajurllah) Hyseni (1958)
Agim (Hajrullah) Hyseni (1970)	Fazli (Halil) Dobra (1957)
Halit (Halil) Dobra (1968)	Shaban (Ramush) Rama (1952)

193. Žene, deca i starci koji su proterani iz Zahaća/Zahaq istog dana su se vratili u selo jer im pripadnici srpskih snaga na punktu u Vitomirici/Vitomiricë [opština Peć/Pejë] nisu dozvolili da idu prema Peći/Pejë. U kanalu auto-servisa „Kuqi“, pronašli su tela muškaraca. Posle nekoliko minuta, u auto-servis su došli pripadnici VJ u zelenom džipu. Zabranili su meštanima da uzmu tela i naredili im da odu svojim kućama. O sudbini tela porodice nisu znale ništa sve do 2002. godine, kada su saznale da su tela pronađena na groblju obližnjeg sela Ruhot [opština Peć/Pejë].²⁰²

43

194. Tog dana, pripadnici VJ su u Zahaću/Zahaq u njihovim kućama ubili i:²⁰³

Faton (Sadri) Rama (1975)	Shaban (Kesem) Neziri (1958)
Valdet (Nezir) Rama (1963)	Sadri (Imer) Rama (1949)

195. Zoran Rašković, pripadnik *Šakala*, jedinice 177. VTO Peć, bio je u Zahaću/Zahaq 14. maja 1999. godine. Nije video ubistvo u auto-servisu „Kuqi“. U predmetu *Čuška* svedočio je o drugim kriminalnim radnjama pripadnika *Šakala*:

200 Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6; Baza podataka FHP: Izjava svedoka H.H, jul 2006; Izjava svedoka S.H, jun 2007; Izjava svedoka F.A, jun 2007; Izjava svedoka Z.D, jun 2007; Izjava svedoka R.G, jun 2007; Izjava svedoka J.R, jun 2007; Izjava svedoka B.S, maj 2007.

201 Videti gore, Optužnica TRZ, fn 6; Baza podataka FHP: Izjava svedoka H.H, jun 2006; Izjava svedoka F.A, jun 2007; Izjava svedoka R.G, jun 2007.

202 Baza podataka FHP: Izjava svedoka S.H, jun 2007; Izjava svedoka Z.D, jun 2007; Izjava svedoka J.R, jun 2007; Izjava svedoka B.S, maj 2007.

203 Baza podataka FHP: Izjava svedoka B.R, jul 2006; Izjava svedoka H.N, jun 2007; Izjava svedoka C.R, jun 2007; Izjava svedoka B.R Baza podataka FHP.

„Dakle, ja se sećam kroz neke scene tog Zahaća, znam da smo ušli s te donje strane i znam da je druga grupa ušla s gornje strane [...] Sad imam scenu iz tog Zahaća, jer ja i posle 12 godina... mi smo već u nekom stanju transa, ja ne znam da li je neko normalan više, ali smo ušli u Zahać takvi kakvi smo. Ima jedan iz Kragujevca, njih ja mislim dvoje-troje-četvoro se pridružilo iz Kragujevca tih dana, jedan dečko iz Kragujevca jaše magare i ispaljuje iz kalaša, du-du-du-du kao u crtanom filmu, i ja pitam Srećka Popovića šta radi ovaj. Kaže meni Čale [Srećko Popović]: 'Pusti ga, to momak, to momče sebi daje odušak.' [...] ako je na takav način momče daje odušak, e onda znate kakvi smo stigli u Zahać. I za razliku od Čuške gde je bilo nešto i organizovano, u Zahaću kud koji mili moji. U grupe od 3, 4, upada se po kućama, pali se, odista nisam video masovno ubistvo da je bilo, nisam video neko masovno streljanje, ali su se odvajali. To se uđe - Ranko Bosanac [Momić], Vampir, Siniša, Lekić, Mrtvi [pok. Nebojša Minić] posle, uđu u neko dvorište, Ranko konkretno, pa ono sa ponjavom, šatorskim krilom, da vade sve iz džepova. Tu se uđe u jedno dvorište dve kuće već ih ima 20-30 unutra, da se trpa to, da se izbacuje zlato...

[...]

Dva ubistva koja pamtim: jedan lik iz teritorijalne odbrane koji se tu priključio, znam da je nosio 'ruf', onu antenu na leđima, sasvim okej mislim, ali u toj atmosferi, gde sam ono stao, sa magarcem gde Juri upucava dva Šiptara, to sam video. Isto tako Srećko Popović sa Šumadijom [Milojko Nikolić] kod ambara ubija opet za Srbiju nekog Šiptara i pali ceo stog sena. Možda ima još, ali to su te neke scene iz Zahaća.²⁰⁴

10.2 Dokumenti VJ koji ukazuju na odgovornost Dragana Živanovića za zločine u Zahaću/Zahaq

44

196. Jedinica *Šakali* bila je deo 177. VTO Peć koji je bio potčinjen 125. mtbr.²⁰⁵ Prema pravilima međunarodnog prava, Dragan Živanović je kao komandant 125. mtbr imao obavezu da preduzme sve neophodne mere da spreči zločin u Zahaću/Zahaq, odnosno da nakon saznanja za zločin, počinioc tog zločina prijavi organima krivičnog gonjenja.

197. Prema „**Planu angažovanja združenih sastava**“ komande Prištinskog korpusa izdatom 25. aprila 1999. godine, 177. VTO je jedinica koja je potčinjena komandi 125. mtbr u sledećim aktivnostima i zadacima:

„1. Jedinstveno i neprekidno komandovanje, sadejstvo i neprekidno funkcionisanje sistema veza.
[...]

3. Otkrivanje i uništavanje preostalih ŠTS [šiptarsko-terorističkih snaga] i potpunu kontrolu teritorije u zoni odgovornosti.

[...]

8. Asanaciju bojišta a preko organa MUP-a i lokalnih organa vlasti.

[...]

10. Preduzimanje mera u cilju sprečavanja nereda, nediscipline, pljačke, samoudaljavanja, paljevine, maltretiranja i dr. vrste krivičnih dela u jedinici i na teritoriji u zoni odgovornosti...²⁰⁶

204 Zoran Rašković, 26. januar 2012. godine, predmet *Čuška*, str. 22-26.

205 Transkript glavnog pretresa od 23. maja 2011. godine, predmet *Čuška*, str. 13-14.

206 Dok. pr. br. 6D 1023, Plan angažovanja združenih sastava od 25. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

198. Komanda 125. mtbr je 24. aprila 1999. godine izdala naređenje upućeno (između ostalog i) 177. VTO kojim se traži „potpuno uspostavljanje borbene kontrole teritorije“. Naređenje je potpisao Dragan Živanović. U delu naređenja „**Procene ŠTS** [šiptarsko-terorističkih snaga] **u zoni odgovornosti brigade**“:

„U rejonima sela Blagoje, Naklno, Zabrđe, Osoje, Ćuška, **Zahač** takođe se nalaze oko 100 lica koja su izvodila b/d [borbena dejstva] protiv naših snaga, a sada se kao civili nalaze u rejonima svojih sela.“²⁰⁷

199. Ovo naređenje predstavlja eklatantno kršenje međunarodnog humanitarnog prava jer se njime civili predstavljaju kao legitimne mete napada, odnosno njime se ne pravi razlika između boraca i civila.²⁰⁸

V. Komandant 125. mtbr Dragan Živanović²⁰⁹

200. General-major Dragan Živanović bio je komandant 125. mtbr tokom celog perioda u kojem su se dešavali zločini opisani u ovom Dosijeu. Na tu dužnost imenovan je 12. juna 1998. godine.²¹⁰

201. Ukazom predsednika SRJ, Vojislava Koštunice, u aprilu 2002. godine, Dragan Živanović je u skladu sa novoutvrđenom unutrašnjom organizacijom VJ postavljen za načelnika Štaba Beogradskog korpusa VJ.²¹¹ Dragan Živanović se penzionisao 31. marta 2006. godine sa činom general-majora.²¹²

202. Nakon rata na Kosovu, 125. mtbr je odlikovana ordenom Narodnog heroja.²¹³

203. Brojni dokazi, uključujući svedočenja pripadnika VJ, ukazuju da su zločini nad kosovskim Albancima u zoni odgovornosti 125. mtbr vršeni uz znanje i saglasnost komande 125. mtbr.

Slika 6:
Dragan Živanović, prilikom svedočenja
u predmetu *Šainović i dr.*

45

207 Dok. pr. br. 6D 1123, Naređenje komande 125. mtbr od 24. aprila 1999. godine, *Šainović i dr.*

208 Videti gore, fn 9, 102, 151, 154, 190, 198.

209 Dragan Živanović je do 1997. godine imao čin pukovnika. Unapređen je 2000. godine u čin general-majora, i sa tim činom je 31. marta 2006. godine otišao u penziju. Videti Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para. 1-2, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

210 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para. 3, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

211 Glas Javnosti, „Lazarević na čelu KOV-a“, pristupljeno dana: 16. septembar 2013. godine, <http://arhiva.glas-javnosti.rs/arhiva/2002/04/06/srpski/P02040507.shtml>

212 Dok. pr. br. P1018, 92 ter. Izjava Dragana Živanovića od 9. avgusta 2007. godine, para. 2, MKSJ, predmet *Haradinaj i dr.*

213 M. Danilović, „Podrška naroda i vojske“, *Vojska*, 7. avgust 1999. godine, str. 99-10, Baza MKSJ.

204. U svom svedočenju pred MKSJ u predmetu *Šainović i dr.* Živanović je rekao da su pripadnici 125. mtbr tokom oružanog sukoba počinili „dva-tri ubistva“:

“Bilo je dva-tri ubistva, ubistva od pojedinaca i pojedinačnih ubistava. Bilo je nekoliko razbojništava i oko tridesetak krađa. Ono što se ja sećam.”²¹⁴

205. Na pitanje advokata odbrane kakve su mere nadležni preduzimali prema onima koji su vršili krivična dela, komandant Živanović je izjavio:

“Prvo, zbog slabog i nepotpunog rada jedan komandant bataljona je smenjen, drugo, svi koji su načinili krivično delo su procesuirani, u redovnom postupku.”²¹⁵

206. Odgovornost komandanta 125. mtbr Dragana Živanovića na koju ovaj Dosije ukazuje se ne bazira samo na principu komandne odgovornosti, već i direktne odgovornosti. Naime, Dragan Živanović je u nekoliko navrata sproveo, čak i sam izdao naređenja koja predstavljaju kršenje Ženevskih konvencija *per se*. U pitanju su naređenja koja se odnose na naoružavanje lokalnog srpskog stanovništva na Kosovu i njihovo angažovanje u borbenim dejstvima, naređenja koja ne prave razliku između civila i boraca, kao i naređenja koja direktno usmeravaju napad na civilno stanovništvo.²¹⁶

207. Pravilima međunarodnog krivičnog prava propisana je individualna krivična odgovornost neposrednih izvršilaca zločina, vojnih starešina i političkih lidera koji su naredili izvršenje zločina, ali i princip komandne odgovornosti, prema kojem su odgovorni i pretpostavljeni, koji nisu preduzeli neophodne mere da se izvršenje zločina spreči ili da se počinitelj kazni.

46

208. Nakon ratifikacije Dopunskog Protokola (I) uz Ženevske konvencije 28. decembra 1978. godine, domaće institucije imaju međunarodno-pravnu obavezu da sude pojedincima odgovornim za zločine po principu komandne odgovornosti.

209. Uprkos međunarodno-pravnoj obavezi, u predmetima za ratne zločine koji su do sada vođeni u Republici Srbiji, institut komandne odgovornosti ni jednom nije primenjen. Argument pravosudnih organa je da bi se primenom ovog instituta prekršilo Ustavom propisano načelo zakonitosti jer komandna odgovornost, kao poseban vid krivične odgovornosti, nije bila eksplicitno predviđena Krivičnim zakonom koji je važio 1990-tih godina.²¹⁷

210. Ovom stanovištu pravosudnih organa mogu se izreći dva snažna prigovora utemeljena u međunarodnom i domaćem pravu. Prvo, Dopunski Protokol (I) uz Ženevske konvencije eksplicitno

²¹⁴ Dragan Živanović, 17. januar 2008. godine, *Šainović i dr.*, T. 20491.

²¹⁵ Ibid, T. 20490.

²¹⁶ Videti gore, fn 9, 102, 151, 154, 190, 198, 208.

²¹⁷ Član 34. Ustava Srbije: „Niko se ne može oglasiti krivim za delo koje, pre nego što je učinjeno, zakonom ili drugim propisom zasnovanim na zakonu nije bilo predviđeno kao kažnjivo, niti mu se može izreći kazna koja za to delo nije bila predviđena.“ Videti i Siniša Važić, „Komandna odgovornost - Ka jasnim odgovorima i preciznim stavovima“, *Pravda u tranziciji*, broj 7, str. 1-2, [http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/\(CASOPIS\)/SRP/SRP07/1477.pdf](http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/(CASOPIS)/SRP/SRP07/1477.pdf) Pristupljeno dana: 2. oktobar 2012. godine. Komandna odgovornost je eksplicitno uvedena Krivičnim zakonikom iz 2005. godine kao posebno krivično delo.

nalaže državama potpisnicama Protokola da primenjuju institut komandne odgovornosti.²¹⁸ Ratifikacijom 1978. godine, Protokol (I) je postao sastavni deo domaćeg pravnog poretka Srbije.²¹⁹ Tako su primenu odredaba Dopunskog Protokola tumačili i sudovi u Hrvatskoj i na Kosovu.²²⁰ Drugo, prema Ustavu Srbije načelo zakonitosti se smatra prekršenim ukoliko neko delo „zakonom ili drugim propisom zasnovanim na zakonu nije bilo predviđeno kao kažnjivo“. Iako komandna odgovornost u vreme oružanog sukoba na Kosovu nije bila predviđena u Krivičnom zakonu, na snazi je bio *propis zasnovan na zakonu* koji eksplicitno predviđa komandnu odgovornost vojnih starešina. Radi se o Uputstvima o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama SFRJ, koji je u primeni još od 1988. godine.²²¹

211. Najviše rangirani komandanti VJ iz vremena 1999. godine – Dragoljub Ojdanić, Nebojša Pavković i Vladimir Lazarević, kao i tadašnji potpredsednik Vlade SRJ zadužen za Kosovo Nikola Šainović, a takođe i policijski generali Sreten Lukić i Vlastimir Đorđević, osuđeni su prvostepenim presudama MKSJ upravo zbog masovnih ubistava i drugih akata nasilja koje su brigade VJ i jedinice MUP vršile nad kosovskim Albancima u toku 1999. godine u zoni odgovornosti 125. mtbr.²²²

---

218 Dopunski protokol (I) uz Ženevsku konvenciju od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, "Službeni list SFRJ", Međunarodni ugovori br. 16/1978, čl. 86: "Činjenica da je povredu konvencije ili ovog Protokola izvršio neki potčinjeni ne oslobađa njegove starešine krivične ili disciplinske odgovornosti, već prema slučaju ukoliko su oni znali ili imali informacije koje su im omogućile da zaključe pod okolnostima koje su vladale u to vreme, da je on izvršio ili da će izvršiti takvu povredu i ako nisu preduzeli sve moguće mere u granicama svojih moći da spreče ili suzbiju povredu..."; i čl. 87: "Visoke strane ugovornice i strane u sukobu treba da nalože svakom komandantu kome je poznato da će njegovi potčinjeni ili druga lica pod njegovom kontrolom izvršiti povredu konvencije ili ovog Protokola, da preduzmu mere koje su potrebne da se spreči takva povreda, a ako je povreda konvencije ili ovog Protokola izvršena da pokrenu disciplinski ili kazneni postupak protiv izvršilaca."

219 Ustav Republike Srbije, čl. 16.

220 Presuda Županijskog suda u Zagrebu, II K-rz-1/06, 30. maj 2008. godine, str. 98; Vrhovni Sud R. Hrvatske, broj: I Kž 1008/08-13, 18. novembar 2009. godine, str. 98; Okružni sud u Prištini/Pristine, C. Br. 4251/2001, str. 23-24; Okružni Sud u Gnjilanu/Gjilan, predmet Trajković, Presuda, 6. mart 2001. godine.

221 Uputstvo o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Službeni vojni list br. 10, 1988. Član 21: "Vojni starešina je lično odgovoran za povrede pravila ratnog prava ako je znao ili je mogao da zna da njemu potčinjene ili druge jedinice ili pojedinci pripremaju izvršenje takvih povreda, pa u vreme kada je još bilo moguće sprečiti njihovo izvršenje ne preduzme mere da se te povrede spreče. Lično je odgovoran i onaj vojni starešina koji zna da su povrede pravila ratnog prava izvršene, a protiv prekršioca ne pokrene disciplinski ili krivični postupak ili, ako nije nadležan za pokretanje postupka, prekršioca ne prijavi nadležnom vojnom starešini."

222 Videti npr. Peć, Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*; Tom 2 od 4, str. 6-22; Dečani, Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*; Tom 2 od 4, str. 22-31; Srbica, Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*; Tom 2 od 4, str. 200-249; Vučitrn, Presuda MKSJ u predmetu *Šainović i dr*; Tom 2 od 4, str. 262-283.

Sadržaj

I. Uvod	1
II. Osnovni podaci o 125. mtbr	3
Struktura VJ.....	3
Sastav 125. mtbr.....	4
Komandni kadar 125. mtbr.....	6
Zona odgovornosti.....	7
III. 1998. godina	8
Ošljane/Oshlan.....	8
Dubovac/Duboc.....	10
Gornje Obrinje/Obri e Epërme.....	12
IV. 1999. godina	17
Srbica/Skënderaj.....	17
Ljubenić/Lubeniq.....	20
Kraljane/Kralan.....	25
Starodvorane/Staradran.....	31
Ćuška/Qyshk.....	34
Pavljanje/Pavlan.....	40
Zahać/Zahaq.....	42
V. Komandant 125. mtbr Dragan Živanović	45

Fond za humanitarno pravo